RNI NO. MAHMAR/2020/84035

Sachin Sir's English Speaking
Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे
अंग्रेजी बोलना
सिखानेके लियेही
हम जाने जाते है।
9028851719

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर, प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.
संपर्क
मो. 8482839451

सोमवार, ३० जून २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १८३ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-
Monday, 30 June 2025 | Year : 5 | Issue : 183 | Daily | Rate: Rs. 5/-

रथयात्रा उत्सवादरम्यान पुरी येथे चेंगराचेंगरी

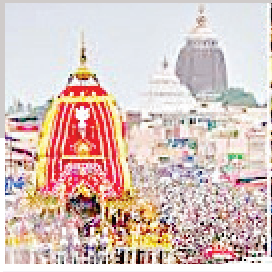

ओडीशा : रविवारी सकाळी ओडिशातील पुरी येथील गुंडीचा मंदिराजवळ वार्षिक रथयात्रा उत्सवादरम्यान झालेल्या चेंगराचेंगरीत तीन भाविकांचा मृत्यू झाला आणि 50 हून अधिक जण जखमी झाले. ही घटना पहाटे 4 ते 5 च्या दरम्यान घडली जेव्हा हजारो भाविक विधी पाहण्यासाठी जमले होते तेव्हा गर्दीच्या ठिकाणी दोन विधी ट्रक घुसल्याने गोंधळ उडाला. ओडिशाचे मुख्यमंत्री मोहन चरण माझी यांनी दुःख व्यक्त केले आणि मृतांच्या नातेवाईकांना 25 लाख रुपयांची आर्थिक मदत जाहीर केली. त्यांनी प्रशासकीय कारवाई करत पुरीचे डीसीपी बिष्णू चरण पाटी आणि पोलिस कमांडंट अजय पाधी यांना निलंबित केले, तर जिल्हाधिकारी सिद्धार्थ एस स्वैन आणि पोलिस अधीक्षक बिनित अग्रवाल यांची बदली केली. अधिकाऱ्यांनी मृतांची ओळख पटवली आहे. ती प्रेमकांत मोहंती (80), बसंती साहू (36) आणि प्रभात दास (42) अशी. नंतर परिस्थिती नियंत्रणात आणण्यात आली असली तरी, गर्दी व्यवस्थापनातील अपयशामुळे या दुर्घटनेवर तीव्र टीका झाली आहे, प्रत्यक्षदर्शींनी या गोंधळासाठी खराब नियोजन आणि व्हीआयपी व्यवस्थांना जबाबदार धरले आहे.

राज्य सरकारने चौकशी सुरू केली आहे आणि ओडिशाचे पोलिस महासंचालक (डीजीपी) वाय.बी. खुरानिया यांना घटनास्थळी जाऊन पाहणी करण्यात आली. रथयात्रेदरम्यान गुंडिचा मंदिराजवळ अशा प्रकारची जीवघेणी घटना घडण्याची ही पहिलीच वेळ आहे. मुख्यमंत्र्यांनी मृतांच्या कुटुंबियांना 25 लाख रुपयांची आर्थिक मदत जाहीर केली आणि कोणत्याही चुकांवर कठोर कारवाई करण्याचे आश्वासन दिले. 'ही निष्काळजीपणा अक्षम्य आहे. सुरक्षेतील त्रुटींची तात्काळ चौकशी केली जाईल आणि जबाबदार असलेल्यांवर कारवाई करण्यासाठी आवश्यक ती पावले उचलण्याचे निर्देश मी दिले आहेत,' असे त्यांनी सांगितले.

> शोकग्रस्त कुटुंबांप्रती माझ्या मनःपूर्वक संवेदना आणि जखमी भाविकांच्या लवकर पुनर्प्राप्तीची मी आशा करतो. ही दुर्घटना एक गंभीर इशारा आहे. अशा मोठ्या कार्यक्रमांसाठी, सुरक्षा व्यवस्था आणि गर्दी व्यवस्थापन तयारी अत्यंत गांभीऱ्याने घेतली पाहिजे आणि त्यांचा आढावा घेतला पाहिजे.
>
> – राहुल गांधी

> महाप्रभू जगन्नाथ रथयात्रेदरम्यान झालेल्या चेंगराचेंगरीमुळे मला खूप दुःख झाले आहे, ज्यामध्ये तीन जणांचा मृत्यू झाला आणि किमान 50 लोक जखमी झाले. निष्काळजीपणा आणि गैरव्यवस्थापन दर्शवते. राज्य सरकार आणि अधिकाऱ्यांनी या घटनेला कारणीभूत असलेल्या गंभीर चुकांची सखोल चौकशी केली पाहिजे.
>
> –मल्लिकार्जुन खरगे

ओडिशाचे कायदा मंत्री पृथ्वीराज हरिचंदन यांनी पुष्टी केली की तीन जणांचा गुदमरल्यामुळे मृत्यू झाला आणि सहा ते सात जण गंभीर जखमी झाले. ही एक दुर्दैवी घटना आहे. आम्ही त्याची दखल घेत आहोत. मी आज सकाळी मुख्यमंत्र्यांशी बोललो. आम्ही कठोर कारवाई करत आहोत.

हिंदी सक्ती हे मराठी माणसावर अन्यायकारक आहे : भाषातज्ज्ञ डॉ. गणेश देवी

नवी दिल्ली : शाळेतून मराठी शिकवावी की मराठी खेरीज आणखी काय शिकवावे, या सरकारी धोरणांमुळे भाषांचे नुकसानही होत नाही आणि भाषांचा फायदाही होत नाही. केवळ सरकारच्या क्षमतांचे प्रतिबिंब त्यातून उमटते. आताचे सरकार जर पहिलीपासून 'हिंदी शिकवा म्हणत असेल तर महाराष्ट्रातील मराठी भाषिक लोकांचा विचार न करता ते दिल्लीमधल्या सरकारने काय धोरण ठरवले, त्याआधारे सूचना देत आहेत, असे आपण म्हणू शकतो. हे मराठी माणसावर अन्यायकारक आहे, असे प्रतिपादन आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे भाषातज्ज्ञ पद्मश्री डॉ. गणेश देवी यांनी केले आहे.

डॉ. गणेश देवी यांनी भाषेच्या अनुषंगाने अनेक महत्त्वाची निरीक्षणे नोंदवली. एक व्यक्ती लहानपणी किती भाषा डोक्यात ठेवू शकतो? असा प्रश्न विचारला असता ते म्हणाले, 'मानवी मेंदूतील भाषेच्या व्यवहारासंबंधी कोट्यवधी न्यूरॉन्स काम करतात. सक्ती नसेल तर पाच भाषाही लहान मुलगा आत्मसात करू शकतो. पण सक्ती असेल तर लहान मुलगा भाषा शिकत नाही.'

एक शिक्षणशास्त्रीय दृष्टिकोन : पहिलीपासून पाचवीपर्यंत तीन भाषा का नसाव्यात? तिसरी भाषा लहान मुलांच्या आयुष्यात कधी येणे योग्य राहिल, असा प्रश्न डॉ. गणेश देवी यांना यावेळी विचारण्यात आला. त्यावर ते म्हणाले की, वयाच्या 11 वर्षी म्हणजे पाचवीत असताना तिसरी भाषा शिकविण्यात अडचण नाही. यावेळी मुलांच्या डोक्यात 15 ते 18 शब्दांचा खजिना लीलया खेळवू शकतात. या वयात नवीन नाणी खजिन्यात आली, तर मुलं ती सहज स्वीकारू शकतात. पण तिथंही जर सक्ती करून जमणार नाही. नव्या भाषेची गोडी निर्माण करताना आधीच्या भाषेला धक्का लावून चालणार नाही.मनसेएवढा माझा भाषेचा अभ्यास नाही. त्यामुळे यावर मी बोलू शकत नाही. पण मनसेचा आग्रह दीर्घकाळ चालणार असेल तर मराठी भाषेला पुष्कळ काळ चांगले दिवस राहो, अशा शुभेच्छा मी देईल, अशी खोचक टीका गणेश देवी यांनी केली.

आमदाराची गाडी जाऊ दिली, पण रुग्णवाहिका अडवली

रुग्णवाहिकेला अडवून ड्रायव्हरला मारहाण, रुग्णाचा मृत्यू

नवी दिल्ली : व्यवस्था, यंत्रणा या सामान्य माणसांना डावलून सरकारमधील नेत्यांसाठी कशा काम करतात, याचे ज्वलंत उदाहरण उत्तर प्रदेशच्या हमीरपूर येथे निदर्शनास आले आहे. मानवतेला अशरक्षः लाज आणणारी घटना याठिकाणी घडली. हमीरपूर येथील यमुना नदीवरील पुलाची दुरूस्ती सुरू असल्यामुळे तो वाहतुकीसाठी बंद करण्यात आला आहे. वाहतूक बंद असली तरी याठिकाणाहून एका आमदाराची गाडी सुरक्षेसाठी तैनात केलेल्या पोलिसांनी सोडली. मात्र त्याचवेळी रुग्णवाहिकेतून आईचे पार्थिव घेऊन जाणाऱ्या मुलाला मात्र अडविण्यात आले. त्यामुळे मुलाला रुग्णवाहिकेच्या चालकासह आईचा मृतदेह स्ट्रेचरवरून एक किमीपर्यंत पायी चालत न्यावा लागला. या घटनेचा व्हिडीओ आता सोशल मीडियावर व्हायरल होत असून सरकारवर जोरदार टीका करण्यात येत आहे. आईच्या मृत्यूमुळे आधीच खचलेल्या मुलाने पोलिसांचे हात-पाय पकडून विनवणी केली. त्यांना त्याची अडचण सांगितली. तरीही पोलीस काहीच ऐकण्यास तयार नव्हते. अखेर या मुलाला स्ट्रेचरवरून आईचा मृतदेह पलीकडच्या बाजूस न्यावा लागला.

तालिबानने वझिरीस्तानमधील हल्ल्याची जबाबदारी स्वीकारली

नवी दिल्ली : पाकिस्तानच्या खैबर पख्तूनख्वा प्रांतात शनिवारी पाकिस्तानी लष्कराच्या ताफ्यावर झालेल्या आत्मघातकी बॉम्ब हल्ल्यात किमान 16 सुरक्षा अधिकारी ठार झाले होते. यानंतर पाकिस्तानने या हल्ल्यासाठी भारताला जबाबदार धरले होते. पण भारताने पाकिस्तानचे हे आरोप फेटाळून लावले होते. अशात, आता पाकिस्तान तालिबानच्या हाफिज गुल बहादूर शाखेने या हल्ल्याची जबाबदारी स्वीकारली आहे. पाकिस्तानने या हल्ल्यामागे भारताचा हात असल्याचा आरोप केला होता. त्याला भारताने प्रत्युत्तर दिले आहे. परराष्ट्र मंत्रालयाच्या सचिवांनी एक्सवर केलेल्या पोस्टमध्ये म्हटेल आहे की, 28 जून रोजी वझिरीस्तान आत्मघातकी हल्ल्यासाठी भारताला जबाबदार धरणारे पाकिस्तानी लष्कराचे अधिकृत निवेदन आम्ही पाहिले. आम्ही हा आरोप स्पष्टपणे नाकारतो.

लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागातील अधिकारीच निघाला लाचखोर

जयपूर : राजस्थानच्या लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागात असा एक प्रकार घडला आहे. जेव्हा याच विभागातील अधिकाऱ्याकडे बेहिशेबी रोकड आढळून आले. त्यानंतर उघड झाले भ्रष्टाचाराचे धक्कादायक प्रकरण.

राजस्थानच्या लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागात नोकरी करणारे आणि झालावाड येथे अतिरिक्त पोलीस अधीक्षक म्हणून तैनात असलेले जगराम मीणा यांना त्यांच्याच विभागाने बेहिशेबी रोख रकमेसह पकडले. शिवदासपुरा टोल प्लाझा येथे अचानक तपासणीदरम्यान मीणा यांच्या वाहनाची तपासणी करण्यात आली, तेव्हा मोठ्या प्रमाणात रोकड आढळून आली.

लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाचे महासंचालक डॉ. रवी प्रकाश मेहरदा यांनी सांगितले की, जगराम मीणा भ्रष्टाचारात गुंतला असून सरकारी विभागात त्याच्याबद्दलची कुणकुण त्यांच्या कानावर आली. मीणा भ्रष्ट सरकारी अधिकाऱ्यांकडून दर महिन्याला पैसे गोळा करत असल्याची माहिती त्यांना मिळाली. हे पैसे घेऊन मीणा भ्रष्ट सरकारी अधिकाऱ्यांना एकप्रकारे सरंक्षण देत होता. झालावाड येथे दर आठवड्याला पैसे गोळा करण्यासाठी येऊन त्यानंतर मीणा गाडीने जयपूरला जात असे. लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी याआधीही मीणा याला अटक करण्यासाठी सापळा रचला होता. मात्र त्यावेळी तो निसटण्यात यशस्वी ठरला होता. 27 जून रोजी गोपनीय सूत्रांकडून मिळालेल्या माहितीनुसार,विभागाचे उपमहानिरीक्षक राजेश सिंह यांच्या नेतृत्वाखालील पथकाने टोला नाक्यावर त्यांचे वाहन थांबवले आणि गाडीची तपासणी केली असता त्यात 9.35 लाख रुपये आढळून आले.

दैनिक बहुजन सौरभला आर्थिक सहयोग राशी देतांना शिवदास वासे, मुख्य संपादक डॉ. सिद्धार्थ कांबळे, धर्मेश प्रसेनजीत, श्रीराम बनसोड, विलास गजभिये.

अरविंद केजरीवाल यांचा दिल्लीतील भाजप सरकारवर हल्लाबोल

नवी दिल्ली : आम आदमी पक्षाचे राष्ट्रीय संयोजक आणि माजी मुख्यमंत्री अरविंद केजरीवाल यांनी दिल्लीतील भाजप सरकारवर हल्लाबोल केला आहे. त्यांनी रविवारी जंतरमंतर येथे घर रोजगार बचाओ आंदोलनाचे आयोजन केले होते. ज्यामध्ये त्यांनी दिल्लीतील झोपडपट्ट्या पाडल्याबद्दल भाजप सरकारवर हल्लाबोल केला. झोपडपट्ट्या पाडणे थांबवले नाही तर मोठे आंदोलन उभारले जाईल आणि सरकारला सत्तेवरून खाली फेकले जाईल, असा इशारा केजरीवाल यांनी दिला आहे.

अरविंद केजरीवाल घर रोजगार बचाओ आंदोलनात दिल्लीतील जनतेला संबोधित करतांना अरविंद केजरीवाल यांनी भाजप सरकारवर जोरदार हल्ला चढवला. अरविंद केजरीवाल यांनी भाजपवर हल्ला सुरू ठेवला आणि म्हणाले, 'भाजपच्या लोकांनी 5 महिन्यांत दिल्ली उद्ध्वस्त केली आहे. ते म्हणत होते की आम्ही 4 इंजिन सरकार आहोत. अरविंद केजरीवाल यांनी भाजपवर हल्लाबोल करताना म्हटले की, काँग्रेस आणि भाजप हे भाऊ-बहिणी आहेत. 75 वर्षात त्यांनी कधीही शाळा, रुग्णालये, वीज आणि पाण्याबद्दल बोलले नाही. ते फक्त लुटण्याचे काम करतात. दिल्लीच्या झोपडपट्ट्यांमध्ये 40 लाख लोक राहतात, जर ते एकत्र आले तर तुमची झोपडपट्टी पाडण्याची कोणाचीही हिंमत नाही. आता कधीही मोदींच्या हमीवर विश्वास ठेवू नका, मोदींची हमी खोटी आणि बनावट आहे.

> भाजपची योजना दिल्लीतील सर्व झोपडपट्ट्या पाडण्याची आहे. त्यांची वाईट नजर तुमच्या घरांवर आहे. दिल्लीत 40 लाखांहून अधिक झोपडपट्ट्या आहेत, ते सर्व एकत्र येऊन रस्त्यावर निषेध करतील. मी भाजपला इशारा देऊ इच्छितो की त्यांनी त्यांचे मार्ग सुधारावेत, झोपडपट्ट्या पाडणे थांबवावे. जर तुम्ही झोपडपट्ट्या पाडणे थांबवले नाही तर तुमचे सिंहासन हलण्यास वेळ लागणार नाही.
>
> - अरविंद केजरीवाल

महामार्गावरील 32 तास वाहतूक कोंडीत तिघांचा वाटेतच मृत्यू

नवी दिल्ली : देशातील वेगवेगळ्या शहरात वाहतूक कोंडीची समस्या वाढताना पाहायला मिळत आहे. यादरम्यान एक धक्कादायक बातमी समोर आली आहे. मध्यप्रदेशातील इंदूर-देवास महामार्गावर सुमारे 8 किमी लांबीच्या मोठ्या वाहतूक कोंडीत अडकून गुरूवार आणि शुक्रवार दरम्यान 30 तासांत किमान तीन जणांचा मृत्यू झाला. ही वाहतूक कोंडी गुरुवारी संध्याकाळी सुरू झाली आणि शुक्रवारी रात्रीपर्यंत राहिली. या वाहतूक कोंडीमुळे 4,000 हून अधिक वाहने या मार्गावर अडकून पडली होती. या प्रकारामुळे शहरातील रस्ते आणि वाहतूक व्यवस्थापन व्यवस्थेबद्दल गंभीर चिंता व्यक्त केल्या जात आहेत. प्राथमिक माहितीनुसार ही वाहतूक कोंडी ही प्रामुख्याने महामार्गाचे काम सुरू असल्याने आणि मुसळधार पावसामुळे अनेक ठिकाणी पाणी साचल्याने झाली होती. वाहतूक ही एका लहान सर्व्हिस रोडवर वळवण्यात आली होती, ज्यामुळे मोठ्या प्रमाणात गर्दी झाली. जवळपासच्या गावांमधून पर्यायी मार्ग नसल्याने परिस्थिती अत्यंत बिकट बनली. वाहतूक कोंडीतील पहिला बळी हे संदीप पटेल (32) ठरले, यांना रुग्णालयात घेऊन जात असताना वाटेत हृदयविकाराचा झटका आला.

PROPERTY FOR SALE

Prime Land with Construction for Sale
Wela (Hari), Shankarpur rood, Nagpur gramin.
Perfect for Educational Institutions:
Area 0.46 hectares (50,000 Sq. Ft) with construction around 35000 Sq. Ft., ideal for schools, colleges, Training Centers, Residential Tution College, Hotel, hostel, Ombudsman Park.
Contact : Sulay 9860361121

महाराष्ट्र राष्ट्रीय विधी विद्यापीठाने जागतिकस्तरावर ओळख निर्माण करावी : सरन्यायाधीश भूषण गवई

नागपूर येथे प्रशासकीय इमारतीचे उद्घाटन ; ग्रंथालयाचे भूमिपूजन

नागपूर : येथील महाराष्ट्र राष्ट्रीय विधी विद्यापीठासाठी अद्ययावत सुविधा उपलब्ध करण्यात आल्या असून यापुढील काळात उत्तम शैक्षणिक कामगिरी बजावण्यासह विधी क्षेत्रासाठी प्रतिभावंत विद्यार्थी घडवण्याची जबाबदारी विद्यापीठाची आहे. सर्वांचा सहभाग व समर्पणातून निर्माण झालेल्या या विद्यापीठाने आपल्या गुणवत्तेच्या माध्यमातून जागतिक स्तरावर ओळख निर्माण करावी, असा आशावाद देशाचे सरन्यायाधीश आणि विद्यापीठाचे कुलपती भूषण गवई यांनी आज येथे व्यक्त केला.

वारंगा (नागपूर) येथील महाराष्ट्र राष्ट्रीय विधी विद्यापीठाच्या नवीन प्रशासकीय इमारतीचे उद्घाटन आणि ग्रंथालयाच्या इमारतीचे भूमिपूजन आज सरन्यायाधीश भूषण गवई यांच्या हस्ते झाले. त्यावेळी ते बोलत होते. राज्याचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांच्यासह सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती दीपांकर दत्ता, न्या. प्रसन्न वराळे, न्या. अतुल चांदूरकर, मुंबई उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायमूर्ती तथा विद्यापीठाचे प्रकुलगुरू न्या.आलोक आराधे, नागपूर खंडपीठाचे प्रशासकीय प्रमुख न्या. नितीन सांबरे, न्या.भारती डांगरे, न्या. अनिल किलोर, सर्वोच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती विकास सिरपूरकर, देशाचे सॉलिसिटर जनरल ॲड. तुषार मेहता, महाधिवक्ता डॉ. बीरेंद्र सराफ, विद्यापीठाचे कुलगुरू विजेंदर कुमार, विद्यापीठाच्या कुलसचिव रागिणी खुबाळकर आदी व्यासपीठावर उपस्थित होते.

प्रारंभी केवळ मुंबई येथे स्थापित करण्यात येणारे महाराष्ट्र राष्ट्रीय विधी विद्यापीठ छत्रपती संभाजी नगर आणि नागपूर येथेही स्थापन करण्याचा ऐतिहासिक निर्णय शासनाकडून घेण्यात आला. तीन राष्ट्रीय विधी विद्यापीठे असणारे महाराष्ट्र देशातील एकमेव राज्य ठरले असल्याबद्दल विशेष आनंद व्यक्त करत करून मुख्यमंत्री म्हणाले, पायाभूत सुविधांनी परिपूर्ण असलेल्या या विद्यापीठात गुणवत्तापूर्ण शिक्षणासाठी सर्व सुविधा उभारण्यात आल्या आहेत.

केंद्रीय मंत्री गडकरी म्हणाले, *चांगल्या अध्ययन सुविधांमुळे विद्यापीठाची गुणात्मक वाढ होईल. ज्ञानाचे अद्ययावतीकरण महत्त्वाचे असून त्याचे उत्तम उदाहरण या विद्यापीठाच्या माध्यमातून दिले जाईल अशी आशा आहे. ज्ञान ही मोठी शक्ती असून तिचे संपदेत रूपांतर करणे गरजेचे आहे. डिजिटल तंत्रज्ञानासारख्या नवनवीन तंत्रज्ञानाचा वापर करून विद्यापीठाने जागतिक पातळीवर अभिमानास्पद कामगिरी करावी, असेही ते म्हणाले.*

मुख्य कार्यक्रमापूर्वी महाराष्ट्र राष्ट्रीय विधी विद्यापीठाच्या नवीन प्रशासकीय इमारतीचे उद्घाटन करण्यात आले व त्यानंतर मान्यवरांनी नूतन इमारतीची पाहणी केली. विद्यापीठाच्या ग्रंथालयाच्या इमारतीची भूमिपूजनही यावेळी सरन्यायाधीशांच्या हस्ते करण्यात आले. विद्यापीठाचे कुलगुरू विजेंदर कुमार यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले तर कुलसचिव रागिणी खुबाळकर यांनी आभार मानले.

> विद्यापीठाची निर्मिती हा दशकाहून अधिक कालावधीचा प्रवास आहे. सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती सिरपूरकर यांनी प्रारंभी या विद्यापीठाच्या स्थापनेचा प्रस्ताव मांडला होता. हा प्रस्ताव मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी आणि तत्कालीन सरन्यायाधीश शरद बोबडे यांच्यासह सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नातून फार कमी कालावधीत पूर्णत्वास आला. जुलै 2016 मध्ये सिव्हिल लाईन्स परिसरात कार्यरत झालेल्या या विद्यापीठाच्या जागेसाठी हायकोर्ट बार असोसिएशनने प्रयत्न केले. जागा मिळाल्यानंतर पायाभूत सुविधांच्या उभारणीचे मोठे आव्हान होते. मात्र लोकप्रतिनिधी, शासकीय यंत्रणा यांच्यासह विविध घटक आणि सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांच्या समर्पित प्रयत्नांमुळे अत्यंत अद्ययावत स्वरूपात हे विद्यापीठ उभे राहिले आहे. अलिकडच्या काळात नागपूर एक परिपूर्ण एज्युकेशनल हब झाले असून येथे राष्ट्रीय विधी विद्यापीठाची झालेली स्थापना ही गौरवाची बाब आहे. राज्य सरकारने प्रशासकीय इमारतीसाठी 500 कोटींचा निधी उपलब्ध करून दिला असून आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या वास्तुशास्त्रज्ञांनी या इमारतीची निर्मिती केली. आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या शैक्षणिक संस्थांमध्ये ही वास्तू आदर्श ठरेल. अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा परिपूर्ण वापर येथे करण्यात आला असून सौरऊर्जा व इतर प्रगत सुविधांमुळे ही इमारत पर्यावरणपूरक झाली आहे. येथे परिपूर्ण पायाभूत सुविधांची निर्मिती झाली असल्याचे ते म्हणाले. कुठल्याही शिक्षण क्षेत्राची निवड केली तरी त्यात जागतिक स्तरावर कीर्ती व प्रतिभा संपन्न योगदान देण्याचा प्रयत्न करावा.
>
> – सरन्यायाधीश भूषण गवई

75 अमृत महोत्सव

आद. कृष्णा बोरकर यांना वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा

: शुभेच्छूक :
स्त्रीभूषण रमाई आंबेडकर संस्था, नागपूर
भारतीय बौद्ध महासभा, शाखा शांतीनगर.
समता सैनिक दल, शाखा-शांतीनगर,
जयभीम युवा मंडळ, शांतीनगर,
शांतीनगर मित्र मंडळी.
ज्ञानविकास उच्च-प्राथमिक शाळा
युनिवर्सल कॉन्व्हेंट , शांतीनगर,
धम्मदीप बुद्ध विहार उपासक-उपासिका, शांतीनगर, नागपूर.

बहुजन सौरभ **संपादकीय**

सरन्यायाधीशांची भावूकता

एक इतिहास साक्षात झालेला क्षण

27 जून 2025 रोजी नागपूर वकील संघटनेच्या वतीने आयोजित सत्कार समारंभात एक अनोखा आणि हृदयस्पर्शी प्रसंग घडला. भारताचे सरन्यायाधीश मा. भूषण गवई हे या समारंभात बोलतांना भावूक झाले, आणि त्यांच्या डोळ्यांतून ओघळलेले अश्रू संपूर्ण सभागृहात भावनांची लाट घेऊन आले. या अश्रूंमागे होते संघर्षमय बालपण, वडिलांचे स्वप्न आणि नागपूरशी असलेली घट्ट नाळ. या सगळ्यांचे संमीलन त्या एका क्षणात झाले होते.

वडिलांची आठवण – संघर्षाची पायवाट : भाषणाच्या वेळी सरन्यायाधीश गवई यांनी आपल्या वडिलांचा माजी राज्यपाल आणि आंबेडकरी विचारसरणीचे ज्येष्ठ नेते रामकृष्ण उपाख्य दादासाहेब गवई यांचा अत्यंत भावुकतेने उल्लेख केला. लहानपणी त्यांना आर्किटेक्ट व्हायचे होते, पण वडिलांनी त्यांना कायद्याच्या क्षेत्रात येण्याची प्रेरणा दिली. हे वडिलांचे स्वप्न पूर्ण करत त्यांनी देशातील सर्वोच्च न्यायिक पद गाठले. हा अभिमानाचा आणि भावनांचा क्षण त्यांच्या आवाजात आणि अश्रूंमध्ये प्रतिबिंबित झाला.

नागपूर – कर्मभूमी आणि आत्मीयतेचा केंद्रबिंदू : नागपूर ही त्यांची कर्मभूमी आहे. येथेच त्यांनी कायद्याचे शिक्षण घेतले, वकिली सुरू केली आणि न्यायाधीश म्हणून पहिले पाऊल टाकले. नागपूरच्या वकिलांनी त्यांना 'भाऊ' या आत्मीय संबोधनाने सन्मानित केले. या जिव्हाळ्याच्या संबंधामुळे कार्यक्रमाच्या सुरुवातीलाच झालेला अनोखा सत्कार त्यांच्या मनाला भिडला आणि त्यांच्या भावना ओसंडून वाहू लागल्या.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा ठसा – मा. गवई हे भारताचे पहिले अनुसूचित जातीतील सरन्यायाधीश असून त्यांच्या संपूर्ण जीवनप्रवासावर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचा ठसा आहे. याप्रसंगी त्यांनी आवर्जून पवित्र दीक्षाभूमीच्या सहवास लाभला हे स्वाभिमानाने सांगितले. समाजातल्या एका सामान्य घरातून सर्वोच्च पदापर्यंत पोहोचण्याचा हा प्रवास म्हणजेच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या स्वप्नांची साक्षात पूर्ती आहे. त्यांनी आपल्या भाषणात नमूद केले की, 'माझे वडील आज हयात असते, तर त्यांना खूप अभिमान वाटला असता...' हे सांगतांना त्यांचा आवाज कंपित झाला आणि सभागृह स्तब्ध झाले.

कृतज्ञतेचा आणि सन्मानाचा अनोखा आदर्श : या सत्कारसमारंभात मा. सरन्यायाधीशांनी आपली आई - माजी लेडी गव्हर्नर डॉ. कमलताई गवई यांना विचारपीठावर सन्मानाने सोबत ठेवले. हे कृत्य समाजासाठी एक सशक्त संदेश होता, की घरातील ज्येष्ठांचा सन्मान कसा असावा. याचबरोबर त्यांनी आपल्या सहचारिणी डॉ. तेजस्विनी गवई यांनाही विचारपीठावर समान सन्मान दिला. हे आंबेडकरी मूल्यांतील समानतेचे जिवंत उदाहरण होते.

टाळ्यांच्या गजरात विजयघोष : या भावनिक क्षणी संपूर्ण सभागृह उभे राहून टाळ्यांच्या गजरात त्या क्षणाचा साक्षीदार झाले. हा क्षण म्हणजे केवळ एका व्यक्तीचा सन्मान नव्हता, तर तो होता संविधानाच्या मूल्यांचा जयघोष, सामाजिक प्रगतीचा शिखर आणि संघर्षातून उभ्या राहिलेल्या नेतृत्वाचा गौरव. हा क्षण नागपूरच्या मातीचा सन्मान होता, एका पित्याच्या स्वप्नपूर्ततेचा आनंद होता आणि भारतातील सर्वसामान्यांसाठी एक स्फूर्तीदायक दिव्य प्रेरणा होती. ■ ■

बहुजन सौरभ

'शब्द पाळणे' या विषयाची कठिणता!

राजाराम सूर्यवंशी

मो. 9503867602

शब्द न पाळणे हा जगातला सर्वात कठीण विषय आहे. त्यामुळे तो जगातील कोणत्याच युनिव्हर्सिटीत शिकवला जात नाही.

शब्द पाळणे हा उत्तम व्यवहार मानला जातो. या उलट चतुरता हा उलट व्यवहार समजला जातो. चतुरता म्हणजे संधीसाधूपणा. यात शब्द पाळण्याला काही अर्थ नसतो. शब्द पाळणाऱ्या प्रामाणिक माणसाला चतुर माणसे मुर्ख समजतात. म्हणून मानवी समाजात चतुर माणसे उजळ माथ्याने वावरतात. तर शब्द पाळणारी प्रामाणिक माणसे आदबीने वागतात. शब्द पाळणे हा विषय फक्त पुर्वीच्या वारकरी स्कूलमध्ये शिकवला गेला होता. तक्षशिला व नालंदा विद्यापिठांप्रमाणे वारकरी स्कूल ही प्रतिक्रांतीत गाडले गेल्यामुळे शब्द पाळणाऱ्या प्रामाणिक माणसांचा वाईट काळ चालू आहे. शिवबा-तुकोबांच्या काळापासून या विद्यापिठांचे अवशेष उत्खननची कार्य हाती घेतले गेले असून, कित्येकांनी त्यासाठी बलिदाने दिली आहेत. मात्र अजुनही तो विषय बलिदान मागते आहे! संभाजी महाराजांसारखे!! ■ ■

भारतीय समाजव्यवस्थेत स्त्रियांचा हुंडा आणि तत्सम कारणासाठी होणारा छळ आणि कौटुंबिक हिंसाचार हे फार पुरातन काळापासून चालत आलेले आहेत. पण आजही अत्यंत आधुनिक, शैक्षणिक, तंत्रज्ञान व विज्ञानाच्या प्रगत युगातसुद्धा स्त्रियांच्या छळाच्या घटना वाढत आहेत ही भारतीय समाजाला लागलेली फार मोठी किड असून समाजाची मनोविकृती आहे.

महिलांचा छळ ही सामाजिक मनोविकृती...!

कायद्याच्या यंत्रणेतील निष्ठुरता :- भारतात महिलांवरील अत्याचार आणि कौटुंबिक हिंसाचाराला पायबंद बसावा यासाठी अनेक कायदे आहेत. तरीही अत्याचाराच्या घटनांमध्ये सातत्याने वाढ होत असल्याची प्रकरणे दररोज उघडकीस येतात. कारण स्त्रियांच्या संरक्षणार्थ केलेल्या कायद्याची प्रामाणिक अंमलबजावणी होत नाही. तसेच याबाबत कायद्याच्या यंत्रणेतील लोकांमध्ये पाहिजे ती भावनिक गंभीरता आणि सहानुभूती दिसत नाही.

स्त्रियांवर अत्याचार हा जणू कुटुंबाचा हक्क:- आपल्या पुरुष प्रधान समाजव्यवस्थेत स्त्रियांवर अत्याचार हा कुटुंबाचा जणू एक हक्क झाला आहे असे म्हटल्यास वावगे ठरणार नाही. कारण भारतातील कोणत्याही समाजात काही सन्माननीय अपवाद वगळता सुनेला आपली हक्काची मोलकरीण समजण्याची परंपरा आहे. त्यामुळे सुनेने नवऱ्याची सेवा तर करावीच. पण सोबतच कुटुंबातील प्रत्येक सदस्याची आणि विशेषतः सासु-सासऱ्याची सेवा करावीच असा अलिखित नियम होऊन बसलेला आहे. बरे सुनेने आपके हे कर्तव्य पार पाडल्यानंतरही तिला सन्मानाने वागविले जाईलच याची खात्री नाही. उलट तिला टोमणे मारून, तिच्या आईवडिलांचा आणि संस्काराचा उद्धार करून शिवीगाळ करण्याची प्रथा बहुतांश कुटुंबात दिसून येते मग ते शिकलेले कुटुंब असो वा अशिक्षित.

कुटुंबाची माणुसकी शून्यता? प्रत्येक मुलगी लग्नानंतर सासरी नांदायला येते. तिला या नवीन कुटुंबात आपुलकीने वागविणे अपेक्षित असते. पण काही दिवस लोटल्यानंतर कुटुंबात सासू आणि नणंद नावाच्या महिला सुनेला सासुरवास करण्यात धन्यता मानतात. अनेक कुटुंबात सासरकडील मंडळी आपल्या सुनेला छळतात, मानसिक त्रास देतात, अशी भावनाशून्य व माणुसकीहीन कुटुंब बहुसंख्येने समाजात आहेत.

प्रा. डॉ. एम. आर. इंगळे

मो. 9423429060

समाजातून सुनेवर केले जाणारे आरोप :- अलिकडे समाजातील काही लोक म्हणतात की, आजकालच्या सूना बरोबर वागत नाहीत, सासू सासऱ्याला त्रास देतात, त्यांची सोय करत नाहीत, उलट खोट्या तक्रारी करतात वगैरे वगैरे. यात काहीसे तथ्य असेलही पण भारतीय पुरुषप्रधान समाजव्यवस्थेत अन्याय स्त्रीवरच केला जातो आणि कुटुंबात सुनांचाच छळ करण्याची प्रवृत्ती आहे याबाबत काय? प्रत्येक ठिकाणी काही अपवाद असतातच म्हणून त्यावरून सरसकट तसंच आहे असे म्हणणे खरोखर माणुसकीला धरून आहे का? आजकाल समाजात स्त्रिया कायद्याचा गैरवापर करतात, कौटुंबिक छळाच्या प्रकरणात त्या नवऱ्याच्या सर्व नातेवाईकाविरुद्ध खोट्या तक्रारी करतात असे एक ना अनेक आरोप सुनांवर केले जातात. तसेच बहुतांश महिला त्यांच्या संरक्षणार्थ असलेल्या कायद्याचा दुरुपयोग करतात अशी ओरड फार मोठ्या प्रमाणात केली जाते. पण यात किती तथ्ये आहे आणि जर त्या कायद्याचा दुरुपयोग करत असतील तर का करतात? याबाबत कधी चिंतन होते का? स्त्रियांनी का म्हणून अन्याय सहन करावा?

बहुजन सौरभ

खरे म्हणजे लग्न झाल्यानंतर कोणतीही स्त्री आपला संसार छोट्या छोट्या कारणांसाठी उद्ध्वस्त व्हावा असा विचार करूच शकत नाही. उलट ती त्या कुटुंबात नवीन असल्यामुळे दबावात राहते, कोणीही नाराज होऊ नये याची काळजी घेते, आपल्या परीने कुटुंबाशी जुळवून घेते. मुलबाळ झाल्यानंतर तर ती अधिक सोशिक बनते. मात्र जेव्हा नवरा आणि घरातील सदस्य तिला आपल्या कुटुंबाचा भाग म्हणून समानतेची वागणूक देत नाहीत, तिला शारीरिक व मानसिक त्रास देतात तेव्हा त्या स्त्रीने का म्हणून अन्याय सहन करावा? ती माणूस नाही का? तिलाही काही भावना आणि अपेक्षा नसतात का? कुटुंबात मिळणाऱ्या हिन वागणुकीमुळे तिच्या मनावर काय परिणाम होत असेल? या प्रश्नाची एक माणूस म्हणून समाजातील त्या लोकांनी प्रामाणिकपणे उत्तरे द्यावी जे फक्त सूनांनाच दोषी ठरवितात.

वैष्णवी हगवणे प्रकरणाची वास्तवता :- नुकतेच वैष्णवी हगवणे प्रकरण संपूर्ण महाराष्ट्रात गाजत आहे. सासरच्या असह्य छळाला कंटाळून तिने आपल्या लहान मुलाचाही विचार न करता मृत्यूला कवटाळले. अशीच बहुसंख्य प्रकरणे आहेत. पण तरीही समाज, सरकार, पोलिस आणि न्यायालयीन यंत्रणेतील लोकांच्या हृदयाला पाझर फुटू नये, याबाबत खंत वाटते.

आरोपींवर कायद्याचा वचक नाही :- कोणत्याही प्रकरणात कायद्याच्या यंत्रणा फरशा गंभीर नसल्यामुळे आरोपी बिनधास्त राहतात, त्यांच्यावर कायद्याचा कोणताही वचक नसल्यासारखे ते वागतात. तर त्यांचे वकील लाखो रुपये घेऊन कोर्टात अत्यंत असंवेदनशील आणि अत्याचारग्रस्त किंवा बळी ठरलेल्या स्त्रियांच्या चारित्र्यावर शिंतोडे उडवून प्रकरणाला वेगळीच कलाटणी देण्याचा लाजिरवाणा प्रयत्न करतात ही खरे तर कायद्याच्या यंत्रणांसह संपूर्ण समाजासाठी फार मोठी लाजिरवाणी बाब आहे.

कायद्याच्या यंत्रणा आणि समाजही जबाबदार :- देशात वाढत्या हुंडा बळी किंवा कौटुंबिक हिंसाचाराला पोलिस यंत्रणा आणि न्यायव्यवस्था जबाबदार आहेतच. पण समाजही मोठ्या प्रमाणात जबाबदार आहे. कारण मुळात हुंडा मागणे किंवा देणे हा गुन्हा असतांनाही काही बोटावर मोजण्याइतके कुटुंब सोडले तर हुंड्याशिवाय लग्न ठरत नाहीत ही वास्तवता आहे. म्हणून समाज जोपर्यंत कायद्याचे पालन करत नाही, नीतिमान होत नाही तोपर्यंत समाजात अन्याय, अत्याचार, स्त्रियांचा छळ अशा सर्व प्रकारची गुन्हेगारी वाढत जाणार हे निश्चित. ■ ■

राम कांबळेचे काय झाले? ना साक्ष ना पुरावा !

राजा ढाले यांच्याबरोबर रामदास आठवले सोबत असायचे. परंतु त्यांना कोणीही बॉडीगार्ड समजत नव्हते. आता ते सुरक्षा कवच असलेल्या सुरक्षा रक्षकांच्या गराड्यात असतात. परंतु आता त्यांना कोणीही आंबेडकरवादी समजत नाही. त्यांनी राजा ढालेंची संगत सोडल्यानंतर राजा ढाले यांच्याबरोबर विक्रोळीलाच राहणारे राम कांबळे नावाचे कार्यकर्ते सतत असायचे, त्यांचा पेहराव, शरीरयष्टी चेहऱ्यावर आकडेबाज मिशा हे सगळे रूप पाहून कार्यकर्ते त्यांना राजा ढाले यांचे बॉडीगार्ड म्हणून लागले होते. सतत राजा ढाले यांचा सहवास लाभल्यामुळे राम कांबळेच्या अंगात सुद्धा पुढारपण संचारले होते. त्यांचे मधून मधून सातारा जिल्ह्यात पाटण गावी जाणे येणे असायचे. पाटणगाव हे तालुक्याचे ठिकाण. सातारा, सांगली हे दोन जिल्हे म्हणजे आंबेडकर चळवळीला नेते पुरवणारे जिल्हे आहेत. त्यामुळे राम कांबळेचे पुढारपण वेगळे वाटता कामा नये. पाटण तालुक्याच्या गावी सालाबाद प्रमाणे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती महोत्सव साजरा होत होता. राम कांबळे यांना सुद्धा वाटले, आपण जयंतीमध्ये पुढाकार घेतला पाहिजे. या कल्पनेला त्यांना विठोबा कांबळे यांची साथ लाभली. विठोबा कांबळे म्हणजे वि. आर. कांबळे ते बांद्रा गव्हर्नमेंट कॉलनीमध्ये बौद्ध विकास मंडळाचे सरचिटणीस म्हणून काम करत होते. जयंती कार्यक्रमाची आखणी करणे हे त्यांच्या अगवळणी पडले होते. राम कांबळेच्या ते पाठीमागे उभे राहिले आणि म्हणून राम कांबळेला फारच उत्साह वाटू लागला. पाटणमध्ये बौद्ध समाजाच्या कार्यकर्त्यांना बरोबर घेऊन त्या लवाजम्यासह राम कांबळे पाटणमध्ये फेरफटका मारत असत. त्यांच्या बोलण्यात गावचे सरपंच, पंचायत समितीचे अध्यक्ष यांच्या विषयी धनदांडगे, जातलांडगे म्हणून कायम बोलण्याचे ठरलेले असे. त्या दिवशीच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीला गावच्या सरपंचाने, पंचायत समितीचे अध्यक्षाने गावच्या मातब्बर लोकांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विषयी आदर म्हणून हजर राहिले पाहिजे हे त्यांनी त्या प्रत्येकाला निमंत्रण पत्रिका देऊन बजावले होते. ?

> **आंबेडकर चळवळीत आपल्या एखाद्या नेत्याला बॉडीगार्ड असतो, हे कधीही मला जाणवले नाही. गवई साहेब विधान परिषदेचे उपाध्यक्ष, अध्यक्ष होते. त्यानंतर उपेंद्र शेंडे साहेब आमदार होते. बी. सी. कांबळे साहेब खासदार होते. यांना ते राज्य शिष्टाचार म्हणून बॉडीगार्ड होते. राजा ढालेंना बॉडीगार्ड असण्याचा संबंधच नव्हता. नसल्यासारखेच होते आणि त्यांची सुरक्षितता म्हणून बॉडीगार्ड असायचे. परंतु अस्तित्व असल्या-नसल्यासारखेच होते.**

त्यांच्या निमंत्रणाप्रमाणे ती सर्व मंडळी जयंती कार्यक्रमाला स्टेजवर विराजमान झाली होती. ते पाहून भलताच चेव आलेल्या रामने आपल्या प्रास्ताविक भाषणामध्ये मुंबईत आपण भाषणामध्ये जातीयवादी लोकांच्यावर जसा हल्ला करतो. तसाच हल्ला सुरू केला. आजपर्यंत आमच्यावर अन्याय अत्याचार केले. ते यापुढे सहन केले जाणार नाही. आमच्याबरोबर बरोबरीने राहिले पाहिजे. भेदभाव सहन केला जाणार नाही. शासनाच्या योजना आमच्या लोकांच्या पर्यंत पोहोचल्या जात नाही, हे यापुढे थांबले पाहिजे,असे बरेच काही राम कांबळे आपल्या भाषणांमध्ये बोलून गेले. ते बोलत असताना स्टेजवरील मराठा पुढाऱ्यांची चुळबुळ सुरू झाली होती. मनामध्ये ते रागाने दुमसले होते. त्यांची आपसात नेत्र पल्लवी होऊन एकेक जण हळूहळू स्टेजवरून गेला. कार्यक्रमाच्या अखेरीला स्टेजवर राम कांबळे आणि विठोबा कांबळे हे दोघेच होते आणि समोर आपल्या काही बाया माणसे एक दोन टोप्या एक मुंडासे, बाकी काही लहान मुले खुर्चीवर बसायला मिळाले म्हणून बसलेली होती. त्यानंतर दोनच दिवसाने सरपंचाच्या शेतातल्या बंगल्यावर काही निवडक लोकांची मीटिंग झाली. हा राम्या भलताच शेफारलाय, तो हॉटेलमध्ये सुद्धा आपल्या लोकांच्या बरोबर मराठा समाजाविषयी वाटेल ते बोलत असतो आणि काल जयंतीच्या कार्यक्रमाला तर त्यांनी हद्दच ओलांडली आहे. त्याचा आता बंदोबस्त केलाच पाहिजे. त्याप्रमाणे योजना तयार झाली. तोपर्यंत सगळ्याच गड्यांची विमान आकाशात उडू लागली होती. कुणाच्या तरी कानात सकाळचा कोंबडा आरवल्याचा आवाज आला. आर गड्यांनो पहाट झाली की, आवरा की म्हणून त्याने सर्वांना आवाज दिला. सगळे हळूहळू जागे होत निघण्याच्या तयारीला लागले. तोच एकाचे लक्ष सरपंचाच्या खुर्चीला डोके टेकून बसलेल्या सोमा महाराकडे गेले. तो म्हटला सरपंच तो झोपलेला नाही. वाजवा त्याच्या कानाखाली आणि द्या त्याला काय द्यायची ती ताकीद, सरपंचाने सोमाजीच्या डोक्याला हलवले, झोपला होता काय रे सोमा. सोमा गडबडून उभा झाला. सरपंचाने त्याच्या हातात दोन हजार रुपये ठेवले आणि सांगितले तू इथून सरळ मुंबईला किंवा कोणत्या पाहुण्यांच्या गावी जा आणि सात दिवस झाल्याशिवाय परत यायचे नाही. बबनराव याला तुमच्या त्या फटफटीवर बसवा आणि कुठल्याही स्टॅन्डवर नेऊन याला द्या एखाद्या गाडीत बसवून.

सयाजी वाघमारे,

मो. 9892066967

जयंती झाल्याच्या बरोबर चार दिवसाने नेहमीप्रमाणे राम कांबळे संध्याकाळ होत आली तरी पाटणवरून दोन मैल दूर असलेल्या आपल्या घरी सायकलवरून निघाला नव्हता. त्यादिवशी तो ज्यावेळेला घराकडे निघाला त्यावेळेला प्लॅनिंग केल्याप्रमाणे सरपंचाचे दोन गडी एका झुरीवर असलेल्या लहानशा पुलावर दाबा धरून बसले होते. राम कांबळे त्या ठिकाणी आला त्यावेळेला एकाने पुढच्या चाकात दुसऱ्याने मागच्या चाकात लाकडाचे दंडे घालून त्याचा कारभार संपविला. गोळा झालेला राम कांबळेचा देह झुरीच्या पुलाखाली टाकून देण्यात आला. दुसऱ्या दिवशी संपूर्ण पाटण गावात राम कांबळेचे काय झाले म्हणून शोधाशोध सुरू झाली.

बहुजन सौरभ

थोड्याशा शोधानंतर चेदामेंदा झालेला राम कांबळेचा देह पोलिसांना सापडला. शिरस्त्याप्रमाणे पंचनामा झाला. अज्ञात मारेकरी म्हणून पोलिसात नोंद झाली. पोलीस तपास चालू आहे म्हणून पोलीस अधिकारी सांगू लागले. राम कांबळेची शोकसभा झाली त्या सभेमध्ये सातारा जिल्ह्यातले वनद गावचे कामगार नेते असलेले विजय कांबळे यांनी राम कांबळेच्या कुटुंबाला धीर दिला की, रामच्या मुलांची शिक्षणाची संपूर्ण जबाबदारी मी घेईल. राम कांबळे नाहिसा झाल्यापासून सरपंचाचा गडी सोमा महार कुणाला दिसलाच नाही. हे कोणाच्याच लक्षात आले नाही. त्यादिवशी सरपंचाच्या मीटिंगमध्ये झालेले प्लॅनिंग झोपेचे सोंग घेतलेल्या सोमाने सर्व ऐकले होते. कोण मारेकरी हे सोमाला माहिती होती. पण सोमाला आपला जीव प्यारा आहे म्हणून सोमा मुका झाला होता. मी गव्हर्नमेंट कॉलनीमध्ये प्रज्ञा सांस्कृतिक केंद्राचा अध्यक्ष आणि विठोबा म्हणजे वि. आर. कांबळे सरचिटणीस एकत्र काम करत होतो.

त्यादिवशी आमच्याबरोबर असलेल्या बऱ्याच कार्यकर्ते आणि आमच्या दलित पँथरच्या गप्पा रंगात असलेल्या असताना विठोबाने बोलता बोलता राम कांबळेचे काय झाले. हे सर्व आम्हाला सांगितले आणि आम्ही सर्वजण सुन्न झालो. राम कांबळेच्या खुनाची संशयाची सुई कोणाकडे नाही. कोणी साक्ष पुरावा नाही. मात्र राम कांबळेचा जीव घेतला गेला. हे सत्य लपूनच राहिले. ■ ■

बहुजन मानस

नागेश चौधरी (बहुजन विचारवंत)

9970873560

जे थोर मनाचे मानव आपली जीवन यात्रा अखिल मानवतेसाठी राबवतात, जे आपल्या कुटुंबाचे, आपल्या जात/जमातीचेच भले पाहत नाहीत, आणि जे प्रखर विरोधाला न जुमानता, न भिता आपली भूमिका, आपले ध्येयस्वप्न साकारण्याचा प्रयत्न करतात, त्यासाठी त्याग करतात तेच थोर, महान या पदाचे हकदार होतात.?

व्ही.पी. सिंग यांच्या 95 व्या जयंतीनिमित्त...

याव अशा थोर मनांच्या मालिकेत भारतातील जे महान सामील केल्या जावू शकतात त्यात माजी प्रधानमंत्री विश्वनाथ प्रताप सिंग यांचा समावेश करावा लागेल. त्यांचा जन्म दिन 25 जून 1931 आहे. भारतात ज्यांनी ज्यांनी जात व्यवस्थेविरुद्ध, जातवर्चस्वाविरुद्ध आवाज उठवला, मांडणी केली, कृती केली त्यांचा त्यांचा इथल्या जातव्यवस्था ठेकेदारांनी छळ केला, द्वेष केला, बदनाम केले त्यांना-त्यांना जनमानसातून पुसून टाकण्याचे यशस्वी, अयशस्वी प्रयत्न केलेत.

व्ही. पी. सिंग यांचा राजकारणातील प्रवेश 1969 सालापासूनचा आहे. ते काँग्रेस पक्षाच्या आमदारपदापासून केंद्रीय मंत्रीपदापर्यंत पोचले. आणि जेव्हा त्यांचा भ्रमनिरास झाला तेव्हा ते काँग्रेसमधून बाहेर पडून खडतर मार्गावरुन चालू लागले. डिसेंबर 1989 ला ते जनता दल 87 पक्षाचे प्रधानमंत्री झाले आणि हे पद त्यांनी उणेपुरे 1 वर्ष पाहले. त्यांना नोव्हेंबर 1990 ला पायउतार व्हावे लागले.

कारण - त्यांनी 7 ऑगस्ट 1990 ला मंडल आयोग लागू करण्याची घोषणा केली म्हणजे मंडल घोषणेनंतर ते चारच महिने त्या पदावर राहू शकले. या देशात मंडल आयोग लागू करणे हा एक भयंकर धरणीकंप ठरला. वामन सारे भयकंपित झाले. व्हीपींना कडकडून शाप देते झाले, शिव्यांना तर पारच उरला नव्हता. सारा देश त्यांनी त्यांच्या वैतागाने अंगावर घेतला होता. खोट्यानाट्या, वाटेल तशा लबाड्या करत होते, कुणी मेले, कुणी स्वहत्या केली, जाळून घेतले अशा मी मंडल विरोधासाठी आत्महत्या केली, चिठ्या ठेवू लागले. मोर्चे, बंद इ. द्वारेही त्यांनी वैताग दाखवला. मिडियावाले तर व्ही.पीं. ना 'पागल, मॅड' म्हणत होते. देशातली गुणवत्ता घालवणारा, देश जातीजातील तोडणारा अशा भयानक पदव्या त्यांना देत होते. ज्या काशीच्या पंडितांनी त्यांना राजर्षी ही पदवी दिली होती त्यांनीच मग ती काढून त्यांना, 'आता तू नरकात जाशील' असा शाप दिला होता. अलिकडच्या इतिहासात एवढा शिव्या शाप, एवढी बदनामी कुण्याही प्रधानमंत्र्याला सहन करावी लागली नाही. नेहरु पासून नरसिंगराव पर्यंत सारे वर्णवाद्यांचे लाडके होते. प्रिय होते. परंतु व्ही. पी. सिंग हेच असे प्रधानमंत्री होते ज्यांना इथल्या उच्चवर्णीयांनी सर्वाधिक छळले, जिणे मुश्किल केले. इतिहास काळात ब्राम्हण वर्चस्वाविरुद्ध जाणाऱ्या राजाला ब्राम्हण ठार करत होते. उदा. राजा वेण, नहूश इ. जवळपास तीच गत व्ही. पी. सिंगाची झाली. पण तरीही व्ही. पी. नी लगावलेला रट्टा ते पिढ्यानपिढ्या विसरु शकत नाही. कारण मंडलमुळे वामनी वर्चस्वावर जे घाव झाले त्यामुळे त्यांची सारी गणिते गडबडू लागली. केवळ नोकऱ्यातच नाही तर राजकारणातही वामनवर्चस्वाला सुरुंग लागले. खुद्द आर.एस.एस.ला रज्जू भैया या ठाकुराला मंडल रेट्यामुळे सरसंघचालक करावे लागले. मंडलमुळेच आता ते ओबीसी म्हणून मोदीला पुढे करत आहेत (?) व्ही. पी. त्यांच्यासाठी 'रावण' होते आणि बहुजनांसाठी 'रक्षक' होते. ब्राम्हणांना राजा रामासारखा 'ब्राम्हणप्रतिपूजक' असला

बहुजन सौरभ

तरच त्याचे राजेपद ते चालू देतात. आजच्या लोकशाहीच्या जमान्यातही तेच चालावे आणि लोकाभिमुख सत्ता प्रमुखांचे उच्चाटन व्हावे हे जुनीच नीती, व्यवस्था आजही जारी कशी राहील यासाठी ते आक्रमक आहेत. व्ही. पी. नंतर आलेले सारे प्रधानमंत्री त्यांचे प्यादे आहेत. नरसिंगराव, अटलबिहारी, मनमोहनसिंग..... ब्राम्हणी वर्चस्वाला, हिंदुराष्ट्राला यापैकी कुणीही आव्हान दिले नाही. आणि आता ते मोदीला पुढे आणतांना दाखवले जात आहे. परवाच सुशील मोदीने नितीश कुमारला सुनावले की भाजप मागास जातीच्या नेत्याला (मोदी) प्रधानमंत्री. 87 पदापर्यंत पोचवत आहे आणि मागासवर्गीय नितीश कुमारांनी विरोध करावा? ही संघी-भाजपी गुगली आहे. कुण्याही परिस्थितीत - भाजपची मेजॉरिटी आली तरी मोदी (घांची = तेली) प्रधानमंत्रीपदी बसू दिला जाणार नाही. मोदी कितीही संघाचा कट्टर असला तरी संघाला 'तेथे जातीचाच पाह्यजे' आणि मोदीला चुरमुरे खावे लागणार आहे. ज्यांना 'हिंदुराष्ट्र' समजते तेच आमच्याशी सहमत होतील.

मोदीने गुजरातमध्ये 2002 नंतर ज्या काही भूमिका घेतल्या, संघ, विहिपच्या लोकांना दुखावले, दूर केले त्यांची याद संघ कसा विसरणार म्हणून मोदीचे गर्वहरण नक्की होणार. आम्हाला मोदी बाबत बिलकुल प्रेम नाही. परंतु तो संघ विरुद्ध भूमिका कसा घेतो हे मागील अंकात सांगितले होते. परंतु संघ हा मोदीला केव्हाही पटकनी देऊ शकतो. कितीही वल्गना, अरेरावी केली तरी मोदी हा संघाला, त्या परिवाराच्या पासंगालाही पुरणारा नाही. तरीही मंडल लागू झाला नसता .... ज्या थोरांनी आपल्या जातीच्या विरोधात जाऊन दबलेल्या, दाबलेल्या जाती-वर्णांची बाजू घेतली अशा व्यक्तित्वात व्ही. पी. सिंगाचा समावेश करावा लागेल. कारण मंडल लागू करुन त्यांनी आपल्या ठाकूर जातींचाही राग ओढवून घेतला होता. इतिहास काळापासून ज्या-ज्या महानांनी वर्णव्यवस्था, जात व्यवस्था यांचा विरोध केला त्यांच्या समोर केवळ आपला वर्ण व जात नव्हती तर वर्ण-जात व्यवस्थेने ज्यांना यांना हीन दीनपणे जगणे भाग पाडले होते त्यांना सामाजिक न्याय मिळावा, समता मिळावी म्हणून आपले जीवन खर्ची घातले त्यात बुद्धापासून फुले-शाहू-आंबेडकर, पेरियर पर्यंतच्या महानांचा समावेश करावा लागेल. कारण त्यांना केवळ आपली जात मोठी व्हावी असे वाटत नव्हते तर एकूण ब्राम्हणी व्यवस्थेने मांडलेली उतरंड नष्ट व्हावी हा त्यांचा उद्देश होता. जातीच्या वर जाऊन जाती व्यवस्थेला तडा देणे हे उदात्त व्यक्तिमत्वाचे लक्षण आहे आणि व्ही. पी. सिंग हे त्यातील एक आहेत. मंडल चळवळीसाठी बामसेफ पासून अनेक दलित पक्षसंघटनांनी तसेच ओबीसी संघटनांनी जी आंदोलने केली त्यांनाही श्रेय जातेच. परंतु प्रचंड आंदोलने करुनही सत्ताधारी बधत नाही तेव्हा ती आंदोलने फसतात. पण सत्ताधाऱ्याच्या मनात असेल तरच ते पाऊल उचलल्या जाते. व्ही.पी. नसते तरी मंडल लागू झाला असता का?... ■ ■

वाचकांचे विचारपिठ

बहुजन सौरभ

बानाई निर्मित द्वितीय विश्वयुद्ध व डॉ. आंबेडकर नाटक

बहुजन सौरभ

ॲड. विमलसुर्य चिमनकर यांनी लिहिलेल्या दुसरे महायुद्ध व डॉ. आंबेडकर या पुस्तकावर आधारीत, आयु. प्रभाकर दुपारे लिखित, भव्य नाटक सुरेश भट या सभागृहात पाहण्याची संधी आम्हा उभयतांना मिळाली.

नाटकातील प्रत्येक कलाकारांचे कास्टिंग, वेषभूषा सूत्रसंचालन, स्क्रीन डिस्प्ले, डायलॉग डिलिव्हरी, प्रभावी पार्श्वसंगीत व प्रकाश व्यवस्था, दिग्दर्शन व सर्वच उत्कृष्ट व कौतुकास्पद आहे.

दुसऱ्या महायुद्धाबाबत बाबासाहेबांनी घेतलेल्या भुमिकेमुळे भारताला स्वातंत्र्य मिळण्यास कशी मदत झाली ही वस्तुस्थिती या नाटकात दर्शविली असुन बाबासाहेबांचे राष्ट्रप्रेम किती उच्च दर्जाचे होते हेही प्रखरपणे या नाटकात दर्शविले आहे. सदर नाटकाचा प्रयोग पुन्हा नागपूरात करण्याचे बानाई चे नियोजन असुन ते आपण सर्वांनी पहावे ही विनंती. ■ ■

- नरेंद्र व सविता ताकसांडे

मो. 9422922668

“ नशिबामध्ये नाही तर आपल्या सामर्थ्यावर विश्वास ठेवा. ”

बहुजन सौरभ
BAHUJAN SAURABHA

देशात इमरजन्सी अपरिहार्य होती!

जयंत नरांजे
मो. 9960388704

देशात इमरजंन्सी अपरिहार्य होती, इंदिराजी अलाहाबाद उच्च न्यायालयात केस हारल्या होत्या, निवडणूक रद्द करण्यात आली होती, त्यांना सर्वोच्च न्यायालयात जाण्यास 3 महिन्याची मुदत दिली होती, त्या निकाला विरोधात अपिलमध्ये गेल्या होत्या, पण विरोधक त्यांचा राजीनामा मागत होते. त्या म्हणत होत्या की सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालानंतरच राजीनामा देईल. इकडे विरोधक आंदोलन करीत होते, सरकारी मालमत्तेची जाळपोळ सुरू होती, जयप्रकाश नारायण, त्यांची टीम लोकांना भडकवत होती, कर्पूरी ठाकूरच्या भाषणाने, पोलीस, फौज याची हालचाल संशयास्पद होती, देशात अन्नधान्य, तेल इ. आवश्यक वस्तूंची कृत्रीम टंचाई व्यापारी वर्गाने निर्माण केली होती, त्यामुळे महागाई वाढविण्यात आली होती. हे सर्व काबूत आणण्यासाठी नाईलाजास्तव इंदिरा गांधींना हा निर्णय घ्यावा लागला होता.

इमरजंन्सीत सरकारी कामे बिना चिरीमिरी देवून होत होती. पोलिसांनी व्यापाऱ्यांच्या गोडाऊनवर धाडी टाकून साठवलेला माल बाहेर काढून बाजारात एपलब्ध करून दिला होता. परिणामी महागाई कमी झाली होती. सावकाराकडे गहाण असलेल्या वस्तू पोलीस मार्फत बाहेर काढून ज्यांच्या आहेत त्यांना कोतवाल मार्फत निरोप देवून त्यांच्या स्वाधीन केल्या होत्या. एकंदरीत इमरजन्सी हि सर्वसामान्यांसाठी फायद्याचीच ठरली होती.

संघाच्या बाळासाहेब देवरस यांनी आणीबाणीच्या काळात तीन माफीपत्रे इंदिरा गांधी यांना पाठविली होती. बाळासाहेब ठाकरे यांनी आणीबाणीला पाठिंबा दिला होता. अटल बिहारी वाजपेयी फक्त काही दिवसच कैदेत राहिले, बाकी वेळ ते पॅरोलवर बाहेरच होते. हो, गुन्हेगार रामरहीम पॅरोलवर बाहेर राहतो, तोच प्रकार! याच आणीबाणीच्या विरोधात जयप्रकाश नारायण हे फॅशिस्ट नेते संघाने पुढे आणले. जसे अण्णा हजारे पुढे आणले गेले आणि नंतर टाकावु झाले. याच जयप्रकाश नारायण यांनी देशातील सैन्य आणि पोलिसांना सरकारचे आदेश पाळू नका, असा फतवा काढला होता. शेवटी, कायद्याने आलेली आणीबाणी इंदिरा गांधींनी लोकशाहीचे प्रमुख अंग असलेल्या निवडणूका जाहीर करत मागे घेतली, ज्यामध्ये त्यांचा पराभव झाला. नंतर देशद्रोही संघ आणि जनसंघाचा भाजप झालेला पक्ष सत्तेत आला आणि त्याचे पर्यवसान पुढे प्रचंड धार्मिक राजकारणात होऊन अडवाणीसारख्या द्वेषाचे राजकारण करणाऱ्या नेत्यांच्या मोठेपणात झाले. आपण आज या सर्व गोष्टींची फळे 'चाखत' आहोत.

प्रस्थापित व्यवस्थेविरूद्ध एल्गार

'शकतेन अदि ही शुद्रेण न कार्यो धनसंचयः ।
शुद्रो ही धनम असाद्य ब्राम्हणम एक बाधते ॥'
(मनुस्मृती 10 - 129)

म्हणजेच शुद्रांनी धनसंचय करण्याचे कर्तृत्व असूनसुद्धा त्यांनी निर्धन रहावयास पाहिजे. कारण तो सधन झाला तर ब्राम्हणास अडथळा होईल. हीच प्रस्थापित व्यवस्था असल्याची माझे परम स्नेही विनायकराव जामगडे यांना जाणीव झाल्यामुळेच त्याविरुद्ध त्यांनी एल्गार म्हणजे लढा पुकारला आहे. याचे कारणही तसेच आहे.

विनायकराव हे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या चळवळीचे, आंदोलनाचे निष्ठावान क्रियाशील कार्यकर्ते असून रिपब्लिकन युवक संघटनेचे शहर अध्यक्ष, रिपब्लिकन पक्षाचे विदर्भ प्रदेश सरचिटणीस, धम्मरक्षक आदि पद कुशलतेने सांभाळून सध्या कर्मवीर बाबुजी हरिदास आवळे प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष असून त्यांची भाषणशैली ओघवती असून त्यांचे दमदार आवाजात आंबेडकरी विचाराचे प्रबोधन प्रेरणादायी असते. ते उत्तम लेखक व कविसुद्धा असून अनेक ग्रंथाचे संपादन आणि त्यांच्या अनेक लेखनकृती प्रकाशित झालेल्या असून त्याद्वारे समाज बांधणी करून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचे खंदे पुरस्कर्ते असून समता, स्वातंत्र्य, न्याय कुशलतेने मांडणी करीत आहेत. ते निष्ठावान धम्मरक्षक, कर्मवीर, विदर्भवीर रिपब्लिकन पक्षाचे नेते ॲड. हरिदास आवळे बाबुजी यांच्या त्याग व संघर्षाला समर्पित, 'प्रस्थापित व्यवस्थेविरूद्ध एल्गार' हा अमूल्य ग्रंथ रूपये 150/- ला विक्रीकरिता उपलब्ध करून दिलेला आहे. त्यांची समाज जागृतीची निरंतर कार्यपद्धती पाहू गेल्यास त्यांनी वयाची अमृत वर्षे लोटून सुद्धा 'तारूण्य' सुद्धा लाजेल या तडपेने कार्यशील असल्यामुळे ते कर्मवीर हरिदास आवळे बाबू प्रतिष्ठानची धुरा मजबुतीने सांभाळून मंगळवार दि. 1 जुलै 2025 ला डॉ. आंबेडकर इंटरनॅशनल कन्व्हेंशन सेंटर प्रशिक्षण सभागृह, टेका नाका, कामठी रोड, नागपूर येथे कर्मवीर धम्मरक्षक ॲड. हरिदास आवळे बाबू यांचा 110 वा जयंती महोत्सव साजरा करीत आहेत आणि त्यांच्या

मधुकर बोरीकर
मो. 975644774

'प्रस्थापित व्यवस्थविरूद्ध एल्गार' या ग्रंथाचे विमोचन आणि लोकार्पण जेष्ठ संपादक श्री. माने, मा. श्रीपाद अपराजित, प्रादेशिक उपायुक्त, सामाजिक न्याय विभाग डॉ. सिद्धार्थ गायकवाड, प्रा. डॉ. रणजित मेश्राम, ज्येष्ठ आंबेडकरी विचारवंत व उपाध्यक्ष कर्मवीर आवळे बाबू प्रतिष्ठान नागपूर, तसेच आंबेडकरी विचारवंत व गणमान्य नागरिक यांचे उपस्थितीमध्ये होत आहे. याबद्दल विनायकरावांना अत्यानंद जरी होत असला तरी समाजातील जिव्हाळ्याचे प्रश्न प्रलंबित होत असल्याने समाजातील एकीकरणाअभावाच्या जाणिवेने त्यांना आंतरिक अनन्त वेदना होत असल्याने दुःखी आहेत आणि याच अनुषंगाने त्यांनी अनुक्रमणिका पान नं. 6 ते पान 143 वर एकंदर एकसष्ट लेखांची चित्रफिती दाखवून समाजास प्रेरित करून भारतीय समाजाच्या वरपांगी स्थितीचे व आंतरमनाच्या लौकिक स्थितीचे दर्शन घडविले आहे. माणसाला माणसाशी जोडण्याचे अभूतपूर्ण कार्य संविधानामार्फत झाल्यामुळे ते सातत्याने संविधान जागृतीचा पक्ष म्हणून रिपब्लिकन पक्षाला आशाळभूत नजरेने पाहत असतांना तेथे त्यांना सामाजिक बांधिलकी ऐवजी सामाजिक विसंगती आढळून आल्याने व्यथित झाले. त्यामुळे विषमतावादी संस्कृतीविरूद्ध समतावादी संस्कृतीमध्ये, विषमतावादी व्यवस्था मजबूत होत असल्याचे त्यांना आढळून आले. म्हणूनच प्रस्थापित व्यवस्थेविरूद्ध लढा देण्याचे प्रयोजन एकोप्याअभावी होऊ शकणार नाही. या सुलभ भावनेने त्यांनी वर्तमान पत्रामध्ये म्हणण्यापेक्षा दै. बहुजन सौरभमध्ये लिहिलेले अनेक लेख प्रकाशित केलेले आहेतच आणि फेसबुक, वॉट्सॲपवर प्रक्षेपित केलेले सुद्धा आहेत. त्यांच्या मते रिपब्लिकन पक्षाचा जाहिरनामा हा संविधानाती उद्देशिकेकडे नेत असल्याचे स्पष्ट म्हणणे असून ते छत्रपती शाहू महाराजांच्या उद्गाराचे, 'जातीद्वेश हा हिंदुस्थानचा फार पुराना रोग आहे. परशुरामाने निःक्षत्रिय पृथ्वी केली. या म्हणण्यात जातिद्वेषाचे प्रतिबिंब पूर्णपणे पडलेले दिसेल. पेशव्यानी ब्राम्हणेतरांच्या घरावर गाढवाचे नांगर फिरवले याचेही कारण तेच.

ज्यांच्या शेंड्या व जानावी श्री. शिवाजी महाराज व मराठेवीर यांनी रक्षण केली. तेच ब्राम्हण, मराठे शूद्र आहेत. असे बिनदिक्कत प्रतिपादन करतात याचे कारण दुसरे ते कोणते? या जातीद्वेषाची उचलबांगडी करावयाची असेल तर जातीभेदच मोडला पाहिज. जातिभेद मोडून आपण सर्व एक होऊ या.' असे सांगून कृतिशिल स्पष्ट समर्थन लोककल्याणकारी राजाचे त्यांच्या 26 जून च्या 151 व्या जयंती निमित्याने आवर्जून उल्लेख करावासा वाटतो. म्हणूनच सदरील ग्रंथामधील 'कोणतीही एक जात ब्राम्हणशाहीला पराभूत करू शकत नाही' असे त्यांचे बेधडक व स्पष्ट म्हणणे असून 'ब्राम्हणी संस्कृती फुले-आंबेडकरी संस्कृतीला गिळत आहे,' अशी बेधडक मांडणी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या 3 जून 1927 च्या 'बहिष्कृत भारताच्या' आधारे करीत आहेत. 'बुद्ध क्रांतीची विल्हेवाट व दलितोच हिंदूकरण' यामध्ये डॉ. बाबासाहेबांनी 14/10/1956 ला 'समता, स्वातंत्र्य, बंधुत्व, न्याय, प्रज्ञा, शील, करूणा या जीवन मूल्यावर आधारीत' मानवाला विवेकपूर्ण, बुद्धिनिष्ठ वैज्ञानिक पद्धतीने जगण्याची नवीन दृष्टी दिली. तर्कावर आधारित बुद्धीच्या कसोटीवर खरी उतरणारी बुद्धाची वाणी आहे ही नव जाणीव करून दिली. सदरील वाणी आजच्या युद्ध-पिपासू युगात प्रज्ञा, शील, करूणा व मैत्रीचने परिपूर्ण असलेल्या भारतीय बुद्धाची अधिकतम निकड असल्याची जाणीव संपूर्ण विश्वाला असल्याची विनायकरावांनी करून दिलेली आहे. 'दीक्षाभूमी ते संघभूमी' यात समतावादी बुद्ध धम्मात आपली प्रशिक्षित माणसे पाठवून चळवळीची दिशा वळविण्याच्या दीक्षाभूमी ते संघभूमी प्रवास सुरू झालेला असल्याची खंत विनायकरावांना आहे.

क्रमशः ■ ■

अनंतायन

सहवास सज्जनांचा

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

कुणी कसे वागावे हा ज्याचा त्याचा प्रश्न आहे. पण जे थोर पुरुष आजवर होऊन गेले तसेच आजही ज्यांना समाजात सज्जन व्यक्ती म्हणून मानमान्यता मिळते त्यांच्या वर्तनातुन बरंच काही शिकता येते. एक आदर्श जिवनपध्दती आपल्या निदर्शनास येते. ही सज्जन माणसे स्वतः आनंदी आणि संतुष्ट राहतात पण त्याचवेळी आपल्यामुळे कुणीही दुःखी होऊ नये ह्याची सतत काळजी घेतात. कारण त्यांना हे ठाऊक असते की जे आयुष्य आपल्या वाट्याला आले आहे ते आनंदात व्यतीत करता आले पाहिजे. दररोज संध्याकाळी केवळ सुर्यास्त होत नाही तर आपल्या अनमोल जिवनाची देखील अस्ताकडे वाटचाल होत आहे. पश्चाताप करीत बसल्याने कुणीही भूतकाळ बदलू शकत नाही. तसेच चिंता करीत राहील्याने भविष्यात सुधारणा करता येत नाही म्हणून वर्तमानाचा आनंद घेण्यातचखरे सुख आहे ह्याचे त्यांना ज्ञान असते ते कुणाकडूनही अपेक्षा ठेवत नाहीत. अपेक्षांना सोडचिठ्ठी दिली की समाधानाचा सहवास लाभतो. ज्यांना गुडघे वाकवून झोपता येते त्यांना चादर कधीही अपुरी पडत नसते. ते समोरच्याची प्रत्येक गोष्ट केवळ ऐकुनच घेत नाहीत तर समोरच्या व्यक्तीच्या त्या भावनासुध्दा समजून घेतात. त्या भावना ज्या त्याला शब्दात व्यक्त करता येत नाहीत. जर आपली मते मनमोकळेपणाने मांडली अन् इतरांच्या भावना समजून घेतल्या तर नात्यांची विण कधीही ऊसवत नाही. ही सज्जन माणसे दुसऱ्याच्या आनंदासाठी स्वतः जाणीवपूर्वक हार पत्करतात म्हणूनच ह्यांचेशी कुणीही जिंकू शकत नाही. सर्वसामान्य व्यक्ती त्या लोकांसोबत राहतात जे लोक त्यांना सतत खुश ठेवण्याचा प्रयत्न करतात. ह्याउलट सज्जन व्यक्ती त्या मंडळींच्या सानिध्यात राहतात ज्यांना ह्या सज्जनांच्या सहवासात खुशी मिळते. समाजात वावरतांना कुणी टिका करेल तर कुणी स्तुती करेल पण ह्या दोन्ही गोष्टींचा सहज स्वीकार करता आला पाहिजे. कारण रोपट्याचे वृक्षात रूपांतर होण्यासाठी पाण्यासोबतच उन्हाचीही आवश्यकता असते. अशा उदात्त विचारांच्या व्यक्तींच्या सहवासात राहणाऱ्यांचे आयुष्य उजळून निघते. अर्जुनाने फक्त एकच निर्णय घेतला. मला श्रीकृष्ण पाहीजे पुढील सर्व निर्णय मग स्वतः भगवान श्रीकृष्णांनी घेतले. म्हणून आपला पहीला निर्णय हाच महत्वाचा असतो. तो निर्णयच भविष्यात निर्णायक वळणावर आयुष्याला कलाटणी देणारा ठरतो. कारण ज्यांच्या भरवशावर समोरची व्यक्ती मोठ्या विश्वासाने एखादे पाऊल टाकते तेव्हा त्याचा कोणताही अपेक्षाभंग होणार नाही ह्याची खबरदारी घेतली जाते. त्यांना हे माहीत असते की, माणूस त्या व्यक्तीकडूनच अपेक्षा करतो जी व्यक्ती त्यांना आपल्या जवळची वाटते तसेच आपल्या विश्वासाला तडा जाणार नाही ह्याची त्यांना खात्री असते. समजूतदार व्यक्तींना स्तुती आणि खुशामत ह्या दोहोतला फरक कळतो. स्तुती ही कुणाच्याही कार्यकर्तृत्वासाठी केली जाते तर खुशामत ही कामाच्या माणसांची केली जाते. मोठी माणसे कुणाचेही मन दुखावत नाहीत. त्यांच्या कथनी आणि करणीत विसंगती नसते. ते कमी बोलतात, मुद्याचे बोलतात, हळु बोलतात अन् गोड बोलतात. त्यांना ह्याची जाणीव असते की माणसाच्या आवाजापेक्षा शब्दांची ताकद वाढवावी. मोठ्या आवाजाने केवळ आरडा-ओरडा करता येतो पण कुणाच्या मनावर राज्य करता येत नाही. म्हणूनच जगदगुरू तुकोबाराय म्हणतात `वाणीचा रसाळ, चित्ताचा निर्मळ, त्याचे गळा माळ, असो नसो' नम्रता हा व्यक्तिमत्वाचा अनमोल अलंकार आहे. एकदा भगवान गौतम बुध्दांना विचारले की `तुम्ही ऐवढे महान असुनही नेहमी खाली का बसता ?' भगवान हसत हसत म्हणाले `खाली बसणारी व्यक्ती कधीही पडत नाही' ह्या थोर लोकांच्याजवळ अशी कोणती दौलत असावी बरे ? ह्यांचे शब्द असे असतात की, ते फक्त बोलतात अन् समोरच्याचे सर्व दुःख खरेदी करतात. एक महान साहित्यिक लिहितात `चोर को खाँसी, संत को दासी मुसीबत में डाल सकती है. 'तर दुसरे असे म्हणतात, `ज्यादा प्यार देने से बिगड़े बेटा भेद देने से नारी, लोभ देने से नौकर बिगड़े धोखा देने से यारीगुण मिले तो गुरू बना ओचित्त मिले तो चेलामन मिले तो मित्र बनाओ वरना रहो अकेला' हे तर त्यांच्या व्यक्तीमत्वातील मोजकेच पैलु आहेत. ही मोठी माणसे म्हणजे आदर्श संस्काराचे चालते बोलते विद्यापीठ आहे. ज्याला ज्या विषयाची पदवी घ्यायची ते घेऊ शकतात. शेवटी कुणी काय करायचे हे दुसरा कुणी ठरवू शकत नाही. गमतीची गोष्ट म्हणजे डाकुसुध्दा त्या देवाला आशिर्वाद मागुन डाका टाकतो ज्या देवाला आशिर्वाद मागुन सज्जन माणूस परोपकार करायला सिध्द होतो. शेवटी एवढेच म्हणावेसे वाटते की, जिवन हे ज्याचे त्याचे स्वतःचे आहे म्हणून त्याने अपेक्षासुध्दा स्वतःकडूनच कराव्या. जे आयुष्य आपल्याला मिळाले ते पुन्हा वाट्याला येत नाही. `मिलना बिछड़ना दस्तूर है जिंदगी का एक यहीं क़िस्सा मशहूर है जिंदगी का बीते हुए पल लौटकर नहीं आते यहीं सबसे बड़ा क़सूर है जिंदगी का'. ■ ■

हिंदी सक्ती आणि मराठीचा मूलाधार

मराठी माणूस शांत स्वभावाचा, काहीही सहन करतो, पण भाषेच्या बाबतीत मात्र भावनाशील असतो.

म्हणूनच जेव्हा महाराष्ट्र सरकारने इयत्ता 1 ते 5 मधील विद्यार्थ्यांसाठी 'हिंदी' ही तिसरी भाषा म्हणून शिकवावी, असा निर्णय घेतला, तेव्हा वादाचे वादळ उठले आणि हे वादळ फक्त राजकीय नव्हते, तर भाषिक अस्मितेच्या गर्जनांनी भरलेले होते. या निर्णयानुसार, मराठी व इंग्रजी यांनंतर 'हिंदी' ही तिसरी भाषा 'सामान्यतः' शिकवली जाणार आहे. जर इतर कोणतीही भारतीय भाषा शिकवण्यासाठी किमान 20 विद्यार्थी इच्छुक असतील, तर ती भाषा निवडता येईल. अन्यथा हिंदी शिकवली जाईल. थोडक्यात – 'निवड आहे, पण पर्याय नाहीत.' NEP 2020 म्हणजे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार तीन भाषा शिकवणे बंधनकारक आहे – मातृभाषा, इंग्रजी आणि एक इतर भारतीय भाषा. पण त्या 'इतर भारतीय भाषांमध्ये' हिंदीच कायम का डिफॉल्ट ठरते? हा खरा प्रश्न आहे. हो, कोणत्याही भाषेचे ज्ञान वाईट नसते. हिंदीची लिपी मराठीसारखी असल्यामुळे ती शिकणे तसे सोपेही वाटू शकते. पण याने खरेच मराठीचा दर्जा मागे पडण्याची भीती नाही का? विशेषतः शिक्षणाच्या सुरुवातीच्याच टप्प्यावर!

पण हे विसरू नका – इयत्ता 1 ते 5 मध्ये शिकणारी मुले केवळ 5 ते 10 वर्षांची असतात. त्यांना अजून स्वतःची मातृभाषा नीट समजत नाही. त्यांची मराठीची मुळेच अजून घट्ट झालेली नसताना, तिसऱ्या भाषेचा भार टाकणे योग्य आहे का? भाषा शिकणे म्हणजे तुम्हाला लहान मुलांचा खेळ दिसतो आहे का? कोणत्याही भाषेमध्ये त्या भाषेचे सांज, सांस्कृतिक सौंदर्य, कला, कविता, साहित्य, व्याकरण, लोकपरंपरा किती सगळे असत, हे सर्व समजायला वय लागते, अनुभव लागते. मग इतक्या लहान वयात तिसऱ्या भाषेची गरज तरी काय?

हेमंत ह. भोंबे
मो. 8483847467

मी म्हणतो, इयत्ता 4 पर्यंत फक्त मराठी वर भर द्या. मुलांची मातृभाषा घट्ट झाली की, पाचवीनंतर इतर भाषा शिकवायला हरकत नाही. मुलांना तिसरी भाषा शिकवायची गोष्ट करता, पण ज्या ठिकाणी शिक्षणाचा पाया ठोस असतो - त्या जिल्हा परिषद मराठी शाळांचीच अवस्था दिवसेंदिवस बिकट होते आहे, हे सरकार विसरतेय का?

आजही राज्यातील हजारो मराठी शाळांमध्ये डेस्क-बेंचचीही व्यवस्था नाही. मुले जमिनीवर बसून शिक्षण घेतात, शौचालयांची अवस्था दयनीय आहे, वर्ग खोल्यांचे छप्पर गळते, पंखे नाहीत, विजेचा पुरवठा विस्कळीत. अनेक ठिकाणी वर्गात दिवा नाही, खिडक्या नाहीत आणि पावसाळा आला की शिक्षण थांबतं आणि तुम्ही म्हणता 'ऑनलाइन शिक्षण द्या'? 'इतर भाषा शिकवा, हिंदी ऑनलाइन शिकवा'? डिजिटल शिक्षण? - तरी कोणत्या यंत्रणांवर? डिजिटल क्लासरूम, स्मार्ट बोर्ड, इंटरनेट यांची सोय तरी सरकारकडे आहे का? तुमच्या शिक्षकांकडे डिजिटल ट्रेनिंग आहे का? मुळात, सरकारची शाळा शिकवायला तयार आहे का?

तरीही तुम्ही म्हणता, 'हिंदी ऑनलाइन शिकवा'?

भाषा वाढवा, ज्ञान वाढवा, कुणालाही हरकत नाही. पण ते भक्कम शाळांच्या भिंतींवर उभे राहिले पाहिजे, गळणाऱ्या छपराखाली, भिजलेल्या वह्यांमध्ये नव्हे.

मराठी ही केवळ भाषा नाही, ती संस्कृतीचा श्वास आहे. त्याच्यावर दुसऱ्या भाषेचे आवरण लावण्याआधी, शाळांचे अंगण सशक्त करा. आधी मराठी शाळांना भौतिक, डिजिटल आणि शैक्षणिकदृष्ट्या सक्षम करा आणि मगच तिसऱ्या भाषेचा विचार करा.

भाषेवरून वाद नको आहे, संवाद हवा. शिक्षण म्हणजे स्पर्धा नव्हे, ती समज आहे. भाषा शिकवायचीच आहे, पण कोणती, कशी, का आणि कुणासाठी? या प्रश्नांची उत्तरे स्पष्ट असायला हवीत.

हिंदी शिकायला हरकत नाही हो, पण मराठीच्या मूलाधारावरच शिक्षणाची इमारत उभी राहिली पाहिजे.

विद्यार्थ्यांच्या पाठीवर भाषेचा बोजा नको, त्यांच्या मनात भाषेचा ओलावा असायला हवा आणि तो ओलावा आमची मराठीच देते. धन्यवाद..! ■ ■

देशाची आर्थिक प्रगती आणि अधोगती

देशाची आर्थिक प्रगती आणि अधोगती ही डॉलरच्या तुलनेत मजबूत होण्यात आणि कमजोर होण्यात मोजली जाते. दिनांक 12- 6 - 2025 रोजी देशाच्या रुपयाचे मूल्य हे एक डॉलर बरोबर 85 रुपये 50 पैसे आहे. आम्हाला इंग्रजांपासून स्वातंत्र्य मिळाले त्या 15 ऑगस्ट 1947 रोजी रुपयाचे मूल्य1 डॉलर = 3.30 रुपये होते. स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर रुपयाचे घसरलेले मूल्य दाखवत आहे की स्वातंत्र्यानंतर या देशाची अवस्था काय झाली.

प्रमोद मून
मो.94230 63127

1 ऑक्टोबर 1948 ला चीन राजेशाहीतून मुक्त होऊन पीपल्स रिपब्लिक ऑफ चायना झाला. 1948 ला चीनची आर्थिक परिस्थिती ही भारतापेक्षाही वाईट होती. आज चायना भारतापेक्षा कितीतरी पुढे आहे. चायनाची करन्सी युवान ही 1 डॉलर = 7.08 युवान आहे. स्वातंत्र्यानंतर कोणती जमात या देशात आर्थिक समृद्ध झाली आणि कोणती जमात ही आर्थिक दारिद्रावस्थेत गेली याचाही आपण आज प्रगतीसाठीच या देशाच्या स्वातंत्र्यवीरांनी, आपल्या जीवाचे बलिदान दिले काय? हा प्रश्न राहून राहून आमच्या मनात येत असतो.

स्वातंत्र्यानंतर देशाची प्रगती झाली की अधोगती झाली हा आमच्या समोर आज मोठा प्रश्न आहे आणि प्रगती झाली तर ती कोणत्या वर्गाची झाली याचाही अभ्यास व्हायला अभ्यास करायला पाहिजे. देशाच्या बहुसंख्य समाजाच्या आर्थिक अधोगतीसाठी आणि काही छटाकभर समाजाच्या पाहिजे. आज देशातील 80 टक्के जनता सरकारी धान्यावर जिवंत आहे, यापेक्षाही अजून किती वाईट अवस्था इथल्या ब्राम्हणशाहीला अपेक्षित आहे ज्याची ते वाट पाहत आहेत. भारताचा इतिहास सांगतो जेव्हा जेव्हा ब्राम्हणशाही मजबूत होते तेव्हा तेव्हा बहुजनसमाज दारिद्र्य रेषेखाली जातो. बहुजन समाजाला दारिद्र्यातून मुक्त करायचे असेल तर पहिले या देशाला ब्राम्हणशाहीतून मुक्त करणे आवश्यक आहे. ब्राम्हणशाही हीच या देशाच्या बहुजन समाजाच्या अधोगतीला कारणीभूत आहे. म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म्हणायचे की, 'सामाजिक आणि आर्थिक समानतेशिवाय राजकीय स्वातंत्र्याला अर्थ नाही.' ■ ■

लद्दाख येथील बौद्ध धर्म - उगम व प्रसार

लद्दाख हा भारताचा केंद्रशासित प्रदेश आहे. जम्मू काश्मीर पूर्ण राज्य असताना, लद्दाख हा जम्मू काश्मीरचा अविभाज्य भाग होता. लद्दाख हे क्षेत्र धोरणात्मक दृष्टिकोनातून भारताचे एक महत्त्वाचे अंग आहे. कारण लद्दाखच्या सीमा भारताचे अंतर्गत प्रतिस्पर्धी असलेल्या पाकिस्तान आणि चीनशी जोडल्या गेल्या आहेत.

बापू राऊत

भारताच्या स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर 1948 मध्ये पाकिस्तानने आणि 1962 मध्ये चीनने लद्दाखवर आक्रमण करण्याचा प्रयत्न केला. परंतु लद्दाखच्या जनतेने भारतीय सैन्याला भक्कम पाठिंबा दिला आणि 1971 च्या युद्धात भारतीय सैन्याने पाकिस्तानच्या बाल्टिस्तान प्रदेशातील तुर्तुक आणि थांगपर्यंतचा प्रदेश परत घेतला. लद्दाखी लोकांची भारताबद्दल असलेली ओढ आणि श्रद्धा अद्वितीय आहे. याचे मुख्य कारण म्हणजे भारत गौतम बुद्धांची भूमी आहे आणि लद्दाखच्या लोकांचा बौद्ध धर्म व बुद्धावर दृढ विश्वास आहे. ब्रिटीश काळात लद्दाखमध्ये ख्रिश्चन धर्मप्रसार करण्यासाठी ब्रिटन, जर्मनी, इटली आणि हंगेरी येथून ख्रिश्चन धर्मप्रसारक आले. त्यांनी प्रथम येथे लद्दाखी आणि तिबेटी भाषा शिकून बौद्ध धर्म समजून घेतला. त्यांनी लद्दाखी-इंग्रजी आणि लद्दाखी-जर्मन शब्दकोश तयार केले.

लद्दाखची धार्मिकता आणि परंपरावाद तिबेटी बौद्ध लामाशी अधिक जोडलेला आहे. पूर्वीच्या काळी तिबेट हे महायान आणि तिच्या संस्कृतीचे केंद्र राहिले आहे. म्हणूनच लद्दाखमधील लोक अध्यात्म आणि तत्वज्ञानाच्या संदर्भात तिबेटी लामाकडे अधिक पाहतात. दलाई लामा हे त्यांचे आध्यात्मिक गुरू आहेत. चीनने तिबेट ताब्यात घेतल्यानंतर, लद्दाख हा महायानी तत्वज्ञानाचा उत्तराधिकारी बनला. धर्माला सीमा नसल्या तरी, हे मर्यादित क्षेत्रासाठी म्हणता येईल.

लद्दाखच्या इतिहासकारांचा असा विश्वास आहे की लद्दाखमध्ये बौद्ध धर्माचा प्रवेश सम्राट अशोकाच्या कारकिर्दीत म्हणजेच इ.स.पूर्व 300 च्या आसपास झाला. त्या काळात स्थापन झालेल्या स्तूपाचे अवशेष, ज्याला स्थानिक भाषेत छोरतेन म्हणतात, आजही उपलब्ध आहेत. लद्दाखच्या जंस्करमध्ये स्थापन झालेला स्तूप सम्राट अशोकाने बांधला होता, त्याच ठिकाणी नंतर राजा कनिष्कने एक भव्य स्तूप बांधला. सध्या या स्तूपाला कनिष्क स्तूप म्हणतात. बौद्ध धर्मात मंदिरे आणि स्तूपांना प्रार्थनास्थळे म्हणून स्थापित करण्याची परंपरा खूप जुनी आहे. बुद्धांच्या महापरिनिर्वाणानंतर, त्यांच्या शरीराचे दहन करण्यात आले आणि त्यांची राख भिक्षूक आणि धर्मवाहकांनी जंबुद्वीपच्या चारही दिशांना (भारताला पूर्वी जंबुद्वीप म्हणून ओळखले जात होते) नेली आणि त्यावर मंदिरे/स्तूप बांधण्यात आले. असे करण्यामागील कारण म्हणजे जनतेला तथागत बुद्धांच्या साक्षर स्वरूपाचे निरंतर स्मरण होत राहावे व त्यांच्या तत्वानुसार वागण्याची उर्जा मिळत राहावी हा होता.

बौद्ध धर्माचे दोन मुख्य प्रकार आहेत. हीनयान आणि महायान. भारताव्यतिरिक्त, हीनयान परंपरेचे अनुयायी बर्मा, थायलंड, कंबोडिया, लाओस आणि श्रीलंका इत्यादी आग्नेय आशियातील देशांमध्ये आहेत. तर महायान संपूर्ण आशिया, तिबेट, चीन, कोरिया, जपान, व्हिएतनाम इत्यादी देशांमध्ये पसरलेला आहे.

हीनयान परंपरेत, गौतम बुद्धाचे स्मरण करण्यासाठी चैत्य/स्तूप स्थापित करण्याची प्रवृत्ती रूढ झाली. महायान परंपरेत, बुद्धांचे स्वरूप आणि प्रतिमा दर्शविण्याचे विविध मार्ग आहेत. महायान परंपरेतून वज्रयान आणि तंत्रयान उदयास येतात. महायानी बौद्ध धर्माचे हे स्वरूप संपूर्ण लद्दाखमध्ये ठळकपणे दिसून येते. म्हणूनच लद्दाखकडे महायानी बौद्ध धर्माचे एकमेव केंद्र म्हणून बघता येते. बुद्धाची शिकवण व त्यांच्या प्रवचनांच्या संकलनासाठी अनेक परिषदा आयोजित करण्यात आल्या होत्या. अशा परिषदांना त्या काळी संगीती हा शब्दप्रयोग वापरण्यात येत होता. अशा संगीतीमध्ये एकत्रित केलेल्या प्रवचनांना त्रिपिटक म्हटले गेले. पुढे हेच त्रिपिटक बौद्ध धर्माचा धर्मग्रंथ म्हणून उदयास आला. लद्दाखमधील महायान अनुयायी त्रिपिटकाला कांग्युर म्हणून संबोधतात. येथील लामा वेळोवेळी त्याचे पठण आणि अभ्यास करत राहतात. बौद्ध धर्माची चौथी संगीती सम्राट कनिष्कच्या काळात काश्मीरमधील कुंडलवन येथे झाली. त्याचा काळ सुमारे इसवी सन 100 आहे. या संगीतीमध्ये नागार्जुन, असंग, वसुमित्र आणि अश्वघोष यांनी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावल्या. या संगीतीचा महत्त्वाचा परिणाम म्हणजेच महायान परंपरेची सुरुवात होय. योगाचार आणि माध्यमिक (शून्यवाद) हे महायान तत्वज्ञानाचे मुख्य भाग आहेत. परंतु आजच्या तिबेट आणि लद्दाखसह हिमालयीन प्रदेशात (भूतान, सिक्कीम व अरुणाचल प्रदेश) प्रचलित असलेला महायान शाखेचा पाया ई.स 7-8 व्या शतकामध्ये आचार्य पद्मसंभव यांनी घातला. महाकश्यप आणि पद्मसंभव यांच्या लद्दाख भेटीची माहिती जुन्या कविता आणि रचनांमध्ये आढळते. महायानमध्ये पद्मसंभव यांना बुद्धानंतरचा दर्जा प्राप्त आहे. पद्मसंभव यांनी लद्दाखमध्ये लामा मठांची स्थापना केली. पूर्वीच्या काळी लद्दाखी तरुण शिक्षण घेण्यासाठी बौद्ध विद्यापीठ असलेल्या नालंदा, विक्रमशीला आणि काश्मीरमध्ये जात असत. लद्दाखमधील बौद्धांनी इतर कोणत्याही धर्म किंवा पंथाला विरोध केला नाही. इतर विचारसरणींचा आदर करणे हे लद्दाखी समुदायाचे एक विशेष वैशिष्ट्य आहे. ते मितभाषी असून तथागत गौतम बुद्ध आणि इतर गुरुंच्या विचारांनी प्रभावित आहेत. लद्दाखी लोक लामा लोचावा रिन्छेंन जंगपो (11 वे शतक) आणि लोचावा फकपा शेसरब (14 वे शतक) यांची नावे मोठ्या आदराने घेतात. त्यांनी भारतीय भाषिक ग्रंथांचे तिबेटी भाषेत भाषांतर केले.

लद्दाखमध्ये बौद्ध धर्माच्या परंपरांचा प्रसार करण्यात लामा मठांनी मोठी भूमिका बजावली आहे. जातक कथा मठ आणि मंदिरांमध्ये (गोंपा) चित्रित केल्या आहेत. येथे जुन्या मठांची संख्या इतर कोणत्याही मठापेक्षा जास्त आहे. या मठांमध्ये तथागत बुद्ध, अवलोकितेश्वर, पद्मसंभव, तारा आणि मैत्रेय यांच्या मूर्ती विराजमान आहेत. लेह व कारगिल क्षेत्रात अतिशय दृश्यमान आणि सुंदर मठ स्थापन झाले आहेत, ज्यात लेह, हेमिस, थिक्से, माहे, हानले, स्पिटुक, प्यांग, लिकिर, लामायुरु, झंस्कर, डिस्किट आणि शांती स्तूप यांचा समावेश आहे. या मठांमध्ये बौद्ध उत्सव आणि धार्मिक मेळावे नियमित आयोजित केले जातात. लद्दाखी जनतेमध्ये आंबेडकरी विचारधारेचा प्रभाव असलेला नव्यांनी विचार आचरणात नसला तरी येथील जनतेच्या मनात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर नावाच्या व्यक्तीने आपली पकड मजबूत केली आहे. लद्दाखी प्रार्थनामध्ये मानवजातीसाठी आनंद, शांती आणि समृद्धीचे दोहे असतात. परंतु, आधुनिक जीवनशैलीच्या गुंतागुंती, इतर धर्मांची आक्रमकता आणि धर्मातील राजकीय हस्तक्षेपामुळे बौद्ध परंपरा आणि लद्दाखी संस्कृती टिकून राहतील का ? हा एक मोठा प्रश्न आहे. ■ ■

महत्वाचे

डॉ. सुधीर भगत नाबाद 70

नागपूर : आंबेडकरी आंदोलनातील कार्यकर्तेच्या पाठीशी सर्वतोपरी राहुन मार्गदर्शन करणारे? राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे माजी शासकीय अधिकारी, शासकीय नौकरीत तपास अधिकारी म्हणून साक्ष देताना देवाची शपथ न घेता भारतीय संविधानाची शपथ घेणारे पहीले व्यक्तीमत्व आमचे प्रेरणास्थान .सुधिरजी भगत यांच्या वाढदिवसानिमित्त त्यांच्या निवासस्थानी राजन वाघमारे आणि जयंत टेभुरकर यांनी शुभेच्छा दिल्या.

आशीर्वाद फाउंडेशन व प्रतापनगर पोलिस ठाण्याचा ऑपरेशन थंडर उपक्रम

नागपूर : प्रतापनगर पोलिस ठाण्याचे पोलीस उपनिरीक्षक नेहा गुंडरे यांनी ऑपरेशन थंडर हा छान उपक्रम पोलिस प्रशासन संपूर्ण महाराष्ट्रात राबविण्यात आले. कचरा वेचक वस्तीमध्ये प्रतापनगर पोलिस ठाणे येथील पोलीस उपनिरीक्षक नेहा गुंडरे यांनी आशीर्वाद फाउंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ऑपरेशन थंडर हा जनजागृती करणारा कार्यक्रम जयताळा बाजार रोड टाकळी सिम येथील कचरा वेचणाऱ्या लोकांची वस्तीमध्ये आयोजित करण्यात आला होता. यामध्ये पोलीस अधिकारी नेहा गुंडरे यांनी आम्ल पदार्थ वापर आणि त्यापासून होणारे शारीरिक, मानसिक आणि सामाजिक दुष्परिणाम समजून सांगितले. आशीर्वाद फाउंडेशनचे विलास शेवाळे यांनी सर्वांना आम्ल पदार्थ सेवन आणि कोणत्याही प्रकारचे नशा न करण्याची शपथ दिली. या कार्यक्रमात वस्तीतील नागरिक, तरुण मुले, मुली उपस्थित होते.

नगरपंचायत बहादुरा कार्यालयात सौर ऊर्जा प्रकल्पाचे उद्घाटन

संवाद मित्र श्रीकांत शहारे, बहादुरा : नगरपंचायत बहादुरा कार्यालयात 25 किलोवॅट क्षमतेच्या सौर ऊर्जा प्रकल्पाची स्थापना करण्यात आली असून, या प्रकल्पाचे उद्घाटन नगरपंचायत बहादुरा यांचे मुख्याधिकारी तथा प्रशासक राजेन्द्र चिखलखुंदे यांच्या हस्ते करण्यात आले. या सौर प्रकल्पाची स्थापना साई सन एनर्जी या संस्थेमार्फत यशस्वीरित्या करण्यात आली आहे. या प्रकल्पामुळे नगरपंचायत कार्यालयाचा वीज वापर मोठ्या प्रमाणात सौर ऊर्जेवर आधारित होणार असून, पर्यावरणपूरक वीज वापराला चालना मिळणार आहे. कर व प्रशासन अधिकारी सागर ठाकरे, विद्युत अभियंता मिलीन पाटील, कर निरीक्षक साहस कर्नाळे, नगर अभियंता अक्षय झिरपे, प्रसाद कोरामकर लेखापाल, रचना सहाय्यक रवि हिरुरकर, लेखा परीक्षक वैभव किटूकले, दिलीप लेकुरवाळे, अजय भोयर, सुमित गव्हाळे, जीवन बावणे, पियुष सेलोकर इत्यादी कर्मचारी या उद्घाटन सोहळ्याच्या वेळी उपस्थित होते. तसेच इतर मान्यवर व कर्मचारी उपस्थित होते. याशिवाय साई सन एनर्जीची तांत्रिक टीम देखील यावेळी उपस्थित होती.
मुख्याधिकारी राजेन्द्र चिखलखुंदे यांनी आपल्या भाषणात सौर ऊर्जेच्या वापराचे महत्त्व अधोरेखित करताना सांगितले की, ही ऊर्जा स्वच्छ, शाश्वत व भविष्यासाठी अत्यंत उपयुक्त आहे. नगरपंचायत बहादुरा ही पर्यावरणपूरक आणि ऊर्जा कार्यक्षम कार्यालय बनविण्याच्या दिशेने सातत्याने पावले उचलत आहे.

राष्ट्रपाल सावंत उपाध्यक्ष पदी

चिपळूण : येथील लोटिस्मा अर्थात लोकमान्य टिळक स्मारक या संस्थेच्या कार्यकारिणी कमिटीवर पुन्हा 2025 ते 2030 या कालावधीसाठी आपली उपाध्यक्ष पदी अगदी बिनविरोध निवड झाली. या संस्थेच्या गेल्या पाच वर्षाचा तुमचा कार्यकाळ पहाता तुमची पुन्हा उपाध्यक्ष पदी विराजमान झालात. लोटिस्मा हि चिपळूण मधील एकमेव संस्था असेल जिची 162 वी सर्व साधारण सभा पार पाडणारी. स्वातंर्त्य पूर्व काळात म्हणजेच 1863 मध्ये या संस्थेची स्थापना झाली. तिथपासून आजतागायत या संस्थेची घौडदौड सुरू आहे.

निधन वार्ता

गणेश गणपत शेवारे

नागपूर : तामसवाडी ता. पारशिवनी येथील रहिवासी गणेश गणपत शेवारे यांचे आज 28 जून रोजी दुःखद निधन झाले. मृत्युसमयी त्यांचे वय 82 होते. त्यांच्या पश्चात पत्नी, एक मुलगा, चार मुली व बराच मोठा आप्तपरिवार आहे. तामसवाडी घाटावर अंतिम संस्कार करण्यात आले.

साहित्यकार ताराचंद खांडेकर, चंद्रपाल सोनटक्के, विनोद राऊत, डॉ. अभिषेक खोब्रागडे मान्यवरांच्या सत्कारासह

गुणवंत विद्यार्थ्यांचा गौरव सोहळा

नागपूर : बहुजन हिताय संघाची 425 वी साप्ताहिक सभा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मिशन लष्करीबाग नागपूर येथे सामाजिक कार्यकर्ता, साहित्यकार, गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला अध्यक्षस्थानी हरिश कावरे प्रमुख अतिथी प्रा. व्ही.एम. वावरे होते.
आपल्या आदर्श महापुरुषांना अभिवादन करून दीप प्रज्वलित करून कार्यक्रमाला सुरुवात करण्यात करून देविदास राऊत यांनी सुत्तपठण केले. तथागत गौतम बुद्ध यांची पेरणी कथा सांगितली. प्रा. वसंत वावरे यांनी सांगितले की, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अर्थकारण ह्या विषयावर विचार व्यक्त केले. जीवन विद्या जीवनाचा सिध्दांत आणि स्वभावाला औषध नसते, अंतर्मनाला सराव झाला की सर्व गोष्टी चांगल्या प्रकारे साध्य होत असतात असे हरीश कावरे यांनी अध्यक्षीय भाषणात सांगितले. समाज भूषण पुरस्कार विनोद राऊत, साहित्यिक ताराचंद खांडेकर, शचंद्रपाल सोनटक्के यांना महाराष्ट्र सरकारने समाज भूषण पुरस्कार प्रदान केल्याबद्दल त्यांचा सत्कार करण्यात आला. यानंतर 10 वी आणि 12 वी च्या परिक्षेत 60टक्केच्या वर मार्क घेऊन उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांचा सत्कार, सन्मानचिन्ह ,नगद पुरस्कार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मिशन आणि बहुजन हिताय संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आला. प्रस्तावना ॲड. बी.जी. गजभिये, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मिशनचे अध्यक्ष शशिकांत हुमणे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.
धम्म पालन गाथा भिक्षूणी थुलनंदा राष्ट्रगीत वर्षा टेंभेकर, संचालन डॉ. शंकर खोब्रागडे, आभार लहु चौरे, बी.टी. वाहणे, शांताराम रंगारी, प्रकाश सोनटक्के, नामदेव खोब्रागडे यांनी सहकार्य केले.

CRC च्या जमीन हस्तांतरणासह

दिक्षाभुमीचे विकास व सौंदर्यकरण करण्यात यावे!

1 जुलैला धरणे आंदोलन

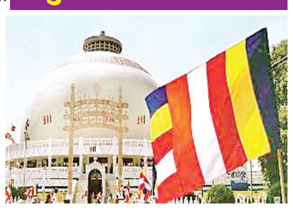

नागपूर : दीक्षाभूमी बचाव - विकास सौंदर्यकरण समिती नागपूरच्यावतीने दि. 1 जुलै 2025 मंगळवार वेळ दुपारी 11 वाजता परम पावन दीक्षाभूमी परिसर नागपूर येथे एक दिवसीय धरणे आंदोलन चे आयोजन करण्यात आलेले आहे हे आंदोलन दीक्षाभूमीच्या लगत असलेल्या सी आर सी (कॉटन रिसर्च सेंटर) च्या जमिन हस्तांतरित करून दीक्षाभूमीचा विकास व सौंदर्यकरण करण्यात यावे या एकमुखी एकमेव मागणीला घेऊन करण्यात येत आहे. गेल्या वर्षी याच दिवशी शासनाचा चुकीचा व कमकुवत वटहुकूम विरोधात आंबेडकरी जनतेने मोठे आंदोलन केले होते त्याच ऐतिहासिक दिवसाचे अवचित्य साधत या आंदोलनाचे आयोजन करण्यात आलेले आहे. आंबेडकरी जनतेचा विरोध हा फक्त अंडरग्राउंड पार्किंग, मल निसारण केंद्र व अशा काही मुद्द्यांना होता विकास व सौंदर्य करण्याच्या संदर्भात कुठल्याही विरोधात जनता नसताना सरसकट सरकारने संपूर्ण विकास व सौंदर्यकरण स्थगित करून दीक्षाभूमीची संपूर्णतः वाताहत करून ठेवलेली आहे या संदर्भात नवीन स्टेटस कुठेही उपलब्ध न होत असल्यामुळे व कापूस अनुसंधान केंद्राची जमीनीसह दीक्षाभूमीचे विस्तारीकरण करत सौंदर्यकरण करण्यात यावे ही मागणी आंबेडकरी व बौद्ध समाजाच्या वतीने रेटण्यात येत आहे.

रमाईचे स्वप्न - १२७ सम्यक बुद्ध विहार

सरोदे नगर सिंबायोसिस कॉलेज परिसर नागपूर. लोकांनी आपल्या परिश्रमातून हे विहार स्थापन सन 2002 मध्ये करण्यात आली आहे. अध्यक्ष - संघपाल माटे, उपाध्यक्ष - उमेश लोखंडे, सचिव - विलास मेश्राम, कोषाध्यक्ष - गौतम मेश्राम, विहारात दररोज सकाळी आणि संध्याकाळी वंदना, महापुरुषांच्या जयंती व स्मृतिदिन, वर्षावास, कार्यात पपिता बनकर, संगिता जांभूळकर, सपना माटे, विद्याताई देशभ्रतार, अंजुताई राऊत, अस्मिता डेकाटे महिलांचा सहभाग नेहमी असतो.

संवाद मित्र हरिदास बेलेकर
9372421695

अक्षरक्रांतीची निसर्गसानिध्यातील पावसाळी साहित्य सहल 13 जुलैला

नागपूर : अक्षरक्रांती फाऊंडेशनद्वारा 'निसर्ग' व 'साहित्य' यांची सांगड घालण्यासाठी दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी 'पावसाळी साहित्य सहली'चे आयोजन रावणवाडी येथे करण्यात आले आहे. पर्यावरणाच्या सान्निध्यातील साहित्य सहलीचे हे तिसरे वर्ष असून यापूर्वी बोरधारण अभयारण्य, वर्धा तथा मागील वर्षी श्री क्षेत्र अंभोरा येथील साहित्य सहल अक्षरक्रांती फाऊंडेशने यशस्वीरित्या पार पाडली आहे. यावर्षी भंडारा जिल्ह्यातील प्रसिद्ध पर्यटन स्थळ असलेल्या रावणवाडी येथे 13 जुलैला एकूण 75 साहित्यिकांची साहित्य सहल जात आहे.
पहिल्या सत्रातील कविसंमेलन सिद्धेश्वर रिसॉर्ट, रावणवाडी येथील सभागृहात होणार असून कवि संमेलनाचे उद्घाटक म्हणून अमरावती येथील प्रसिद्ध साहित्यिक आबासाहेब कडू राहणार आहेत. कवि संमेलनाचे अध्यक्षपद नागपूर येथील प्रसिद्ध साहित्यिका डॉ. प्रतिभा कोकाटे भूषविणार आहेत. प्रमुख अतिथी म्हणून कला गौरव संस्थेच्या अध्यक्षा डॉ. संगीता बनाईत विचारमंचावर हजर असतील तर लाखनी येथील प्रसिद्ध कवयित्री डॉ. मुक्ता बोरकर-आगासे यांची प्रमुख उपस्थिती लाभणार आहे. तसेच महात्मा फुले शिक्षण संस्था, नागपूरचे कार्यकारी संचालक देवेंद्र काटे यांची विशेष उपस्थिती आहे. कवि संमेलनाचे संचालन अमरावती येथील प्रसिद्ध वऱ्हाडी कवी दिवाकर देशमुख तथा झिरो माईल कला दालनच्या सहसचिव तथा प्रसिद्ध गझलकार चित्रा कहाते संयुक्तपणे करणार आहेत. नागपूरचे प्रसिद्ध कवी हितेश गोमासे आभार प्रदर्शन करतील.
कवि संमेलन सत्रात नागपूर, वर्धा, अमरावती, भंडारा जिल्ह्यातील एकूण 50 कवी/कवयित्री सहभागी होत आहेत. कवि संमेलनाची सुरुवात रजनी पारधी यांच्या शारदा स्तवनाने होणार असून समारोप त्यांच्याच मधुर आवाजातील पसायदानाने होईल. सहलीच्या यशस्वीतेसाठी अक्षरक्रांतीचे आयोजक शंकर घोरसे, ज्येष्ठ कवी व समीक्षक प्रभाकर तांडेकर 'प्रदत्त', लीलाधर दवंडे, राजेश माहूरकर, विजय वासाडे, मोहन सोमलकर व इतर सदस्य अथक प्रयत्न करीत आहेत.

तिरंगानगर-रघुनाथनगर येथे राजर्षी शाहू महाराज जयंती

नांदेड : तरोडा खुर्द क्षेत्रातील तिरंगानगर--रघुनाथनगर वसाहतीत लोकराजा छत्रपती राजर्षी शाहू महाराज यांची 151 जयंती आज सकाळी 11 वाजता मोठ्या उत्साहात साजरी करण्यात आली. विठ्ठल निवास येथे झालेल्या या जयंती कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून निवृत्त अधीक्षक अभियंता (सिंचन) विठ्ठलराव भुरे यांची उपस्थिती लाभली, अध्यक्षस्थानी निवृत्त जिल्हा परिषद प्राथमिक शिक्षक प्रकाश बेंडकेवार हे होते. यानिमित्त श्री विठ्ठलराव भुरे यांनी राजर्षी शाहू महाराज यांच्या राजकीय सामाजिक जीवनावर प्रकाश टाकला.प्रास्ताविकात ज्येष्ठ नागरिक सामाजिक कार्यकर्ते तथा निवृत्त जिल्हा प्रसिध्दी अधिकारी रामचंद्र देठे यांनी जयंती मागील सार्वजनिक विकासाचा हेतू स्पष्ट केला. यावेळी भगवानराव गोणारकर,सुरज नाईक,परमानंद नाईक आदी उपस्थित होते.शेवटी रामचंद्र देठे यांनी आभार प्रदर्शन केले.

बिरसा सेवा फाऊंडेशन तर्फे १० वी व १२ वी च्या विद्यार्थ्यांचा सत्कार

नागपूर : बिरसा सेवा फाऊंडेशन व जय पेरसापेन आदिवासी महिला बचत गट नागपूर च्या संयुक्त विद्यमाने 10 वी व 12 वी ची परिक्षा उत्तिर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांचा उत्साहपूर्वक स्वागत व सत्कारचा समारोह आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष सेवानिवृत्त उपनिरीक्षक आरपीएफ कवडूजी गेडाम, उद्घाटक सेवानिवृत्त अप्पर जिल्हाधिकारी सुधाकर कुळमेथे व प्रमुख अतिथी आदिवासी विचारवंत प्रकाश मडावी यांनी दिप प्रज्वलन केल्यानंतर संविधान उद्देशिकाचे वाचन करून कार्यक्रमाचा शुभारंभ केला. या कार्यक्रमाची थीम 'नविन स्वप्नाची पहिली उडाण' होती. प्रास्ताविकमध्ये शाम सराटेंनी विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वाडविण्यासाठी प्रेरणादायक संदेश दिला. कार्यक्रमाचे उदघाटक कुळमेथे यांनी विद्यार्थ्यांना पारंपारिक विकल्पाच्या व्यतिरिक्त सीए जैसे क्षेत्रामध्ये करियर बनविण्यासाठी मार्गदर्शन केले. प्रमुख अतिथी मडावी, जान्हवी मडावी यांनी मार्गदर्शन केले. अध्यक्षीय भाषणामध्ये गेडाम यांनी विद्यार्थ्यांना उज्वल भविष्यासाठी शुभकामना दिल्या. प्रमुख अतिथी यांनी विद्यार्थ्यांचा सन्मान करून पुरस्कार मध्ये ट्राफी व लॅपटॉप बॅग भेट दिली. कार्यक्रमामध्ये एकूण 70 विद्यार्थी मधून 53 विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमाचे सफल संचालन ज्ञानेश्वर सयाम यांनी केले आणि राजु मडावी ने आभार प्रदर्शन केले. रामलाल कोकोडे, राजु मडावी, शाम सराटे, ज्ञानेश्वर सयाम, ललितकुमार परतेकी, गुणवंत आत्राम, सिताराम केराम, राजु पेन्दोर, विनोद केराम, गोपाल कोडापे, संजय मडावी, गणेश परतेकी, विठ्ठल मसराम, राजेंद्र पोयाम, आर. आर. कुळसंगे, गणेश जुमनाके आदिंनी सहकार्य व अथक प्रयास केले.

युपीएससी व एमपीएससीसाठी अनुसूचित जातीतील उमेदवारांना बार्टीकडून अर्थसाह्य

नागपूर : राज्यातील अनुसूचित जातीतील विद्यार्थ्यांसाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी), पुणे यांनी युपीएससी आणि एमपीएससी परीक्षांसाठी विशेष अर्थसाह्य योजना जाहीर केली आहे. 2024 व 2025 मध्ये होणाऱ्या विविध स्पर्धा परीक्षांसाठी पात्र ठरलेल्या उमेदवारांना एक रकमी आर्थिक सहाय्य दिले जाणार आहे.

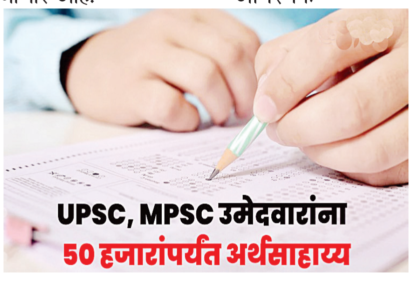

बार्टीकडून देण्यात येणाऱ्या या योजनेचा उद्देश अनुसूचित जातीतील होतकरू विद्यार्थ्यांना केंद्रीय व राज्यसेवा परीक्षांसाठी आवश्यक प्रशिक्षण व तयारीसाठी प्रोत्साहन देणे हा आहे.
एमपीएससीसाठी 10 हजारांचे साहाय्य :- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या (MPSC) अराजपत्रित गट-ब पूर्व परीक्षा 2024 उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवारांना मुख्य परीक्षेच्या तयारीसाठी 10,000 रुपयांचे एकरकमी अर्थसाह्य दिले जाणार आहे. या योजनेसाठी अर्ज करण्याची अंतिम तारीख 30 जून 2025 असून, उमेदवारांनी खालील लिंकवर ऑनलाइन अर्ज भरावा. https://forms.gle/cfVdgUT36be253JJ तसेच, जाहिरातीसह दिलेला अर्ज भरून 4 जुलै 2025, सायंकाळी 5 वाजेपर्यंत टपालाद्वारे 'बार्टी', पुणे कार्यालयात पाठवणे बंधनकारक आहे. युपीएससी नागरी सेवा मुख्य परीक्षेसाठी 50 हजारांचे साहाय्य :- संघ लोकसेवा आयोगाच्या (PSC) नागरी सेवा मुख्य परीक्षा 2025 साठी पात्र ठरलेल्या अनुसूचित जातीतील उमेदवारांना 50,000 रुपयांचे अर्थसाह्य मिळणार आहे.
अर्जाची प्रत बार्टीच्या वेबसाईटवरून डाऊनलोड करून आवश्यक कागदपत्रांसह upscbartischeme@barti.in या ई-मेलवर पाठवावी लागेल.
भारतीय वनसेवा परीक्षेसाठीही अर्थसाह्य :- भारतीय वनसेवा (Indian Forest Service) मुख्य परीक्षा 2025 साठी पात्र ठरलेल्या अनुसूचित जातीतील उमेदवारांनाही 50,000 रुपयांचे आर्थिक सहाय्य देण्यात येणार आहे. अर्ज व आवश्यक कागदपत्रांची स्व-साक्षांकित प्रत स्कॅन करून 15 जुलै 2025 पूर्वी bartiupsc-forestengg@gmail.com या ई-मेलवर पाठवणे आवश्यक आहे.
या योजनांचा लाभ घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांनी वेळेत अर्ज भरून आवश्यक कागदपत्रांसह अर्ज सादर करावेत, असे आवाहन बार्टीकडून करण्यात आले आहे.
या योजनांबाबत अधिक माहिती बार्टीच्या अधिकृत वेबसाईटवर उपलब्ध आहे.

केंद्र व राज्य सरकारच्या असंवैधानिक आणि कामगारविरोधी धोरणांविरुद्ध 9 जुलैला देशव्यापी संप

नागपूर : केंद्र व महाराष्ट्र सरकारच्या खाजगीकरण, निर्गुंतवणूक, कामगारविरोधी धोरण आणि संवैधानिक आरक्षणाच्या उल्लंघनाविरुद्ध स्वतंत्र मजदूर युनियनने तीव्र निषेध व्यक्त केला असून, 9 जुलै 2025 रोजी देशव्यापी एकदिवसीय संपात सहभागी होण्याचा निर्णय घेतला आहे. स्वतंत्र मजदूर युनियनच्या युनियनच्या केंद्रीय कार्यकारिणी, राज्य कार्यकारिणी आणि संलग्न संघटनांच्या दि. 16 जून 2025 रोजी राष्ट्रीय अध्यक्ष जे. एस. पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या बैठकीत सर्वानुमते हा निर्णय घेण्यात आला. या संबंधात संपाची नोटिस स्वतंत्र मजदूर युनियनने देशाचे प्रधानमंत्री यांना सोमवार, दि. 23 जून 2025 रोजी दिली आहे. या संपात संघटित आणि असंघटित क्षेत्रातील केंद्र आणि राज्य सरकारच्या उद्योगातील 92 संलग्न कामगार संघटना सहभागी होतील अशी माहिती स्वतंत्र मजदूर युनियनचे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष नरेंद्र जारोंडे यांनी दिली आहे. भारतीय संविधानाच्या कलम 12, 14, 15, 16, 38, 39, 41 आणि 43 नुसार सरकारवर सामाजिक-आर्थिक समानता प्रस्थापित करण्याची आणि सर्व नागरिकांना समान संधी उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी आहे. तथापि, केंद्र आणि महाराष्ट्रासह विविध राज्य सरकारांनी खाजगीकरण, निर्गुंतवणूक, सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी, आउटसोर्सिंग आणि कंत्राटीकरणाच्या धोरणांद्वारे संविधानाच्या मूलभूत तत्त्वांचे आणि कल्याणकारी राज्याच्या संकल्पनेचे उल्लंघन केले आहे. यामुळे वेतनातील असमानता, रोजगाराची असुरक्षितता आणि कामगारांच्या हक्कांचे हनन होईल. संवैधानिक आरक्षण हा गरिबी निर्मूलनाचा कार्यक्रम नसून, समाजातील सर्व घटकांना समान प्रतिनिधित्व देण्याचे धोरण आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने यासंदर्भातील याचिका अद्याप निकाली काढलेली नाही आणि संसदेने यासंदर्भात 117 वे घटना दुरुस्ती विधेयक मंजूर करण्यासाठी कोणताही पुढाकार घेतलेला नाही. राष्ट्रीय पेन्शन योजना आणि युनिफाईड पेन्शन योजना कर्मचाऱ्यांना सन्मानाने जगण्याचा अधिकार नाकारतात. स्वतंत्र मजदूर युनियनने जुनी पेन्शन योजना सर्व कर्मचाऱ्यांसाठी लागू करण्याची आणि EPS-95 मध्ये सुधारणा करून किमान 15,000 रुपये पेन्शन सुनिश्चित करण्याची मागणी केली आहे. या संपात केंद्र आणि राज्य सरकारच्या अखत्यारीतील उद्योगांमध्ये स्वतंत्र मजदूर युनियनशी संलग्न संघटित आणि असंघटित क्षेत्रातील सर्व कामगार संघटना सहभागी होणार असून संविधानाच्या रक्षणासाठी आणि कामगारांच्या न्याय्य हक्कांसाठी या देशव्यापी संपात सर्व संघटित व असंघटित क्षेत्रातील कामगारांनी सहभागी होण्याचे आवाहन स्वतंत्र मजदूर युनियनचे एन. बी. जारोंडे, राष्ट्रीय उपाध्यक्ष स्वतंत्र मजदूर युनियन मो. 9850192329 केले आहे.

विद्यापीठातील युगप्रवर्तक डॉ. हेडगेवार नाट्यप्रयोगाचा विविध संघटनांकडून विरोध

विद्यापीठासमोर तीव्र आंदोलन करणार

गडचिरोली : येथील विविध सामाजिक संघटना व सामाजिक पक्षानी गोंडवाना विद्यापीठाद्वारा आयोजित 'युगप्रवर्तक हेडगेवार' या नाटकाच्या प्रयोगास तीव्र विरोध दर्शविला असून सदर नाट्यप्रयोग रद्द करण्याची मागणी केली आहे. हा नाट्यप्रयोग रद्द न झाल्यास नाट्यप्रयोगाच्या दिवशी दि. 30 जून 2025 रोजी विद्यापीठासमोर तीव्र आंदोलन करण्याचा इशारा सुध्दा या संघटनांनी दिला आहे. गोंडवाना विदयापीठ गडचिरोलीच्या वतीने दि. 30 जून 2025 रोजी 'युग प्रवर्तक डॉ. हेडगेवार' या नाटकाचा प्रयोग विद्यापीठाच्या नवीन सभागृहात आयोजित करण्यात आला आहे. वास्तविक गोंडवाना विद्यापीठ ही संस्था शासनाचा निधी व विद्यार्थ्यांच्या शुल्कातुन चालवण्यात येते. त्यामुळे या विद्यापीठात एका विशीष्ठ विचारधारेचा प्रचार-प्रसार करणे अतिशय चुकीचे व बेकायदेशीर आहे. गोंडवाना विद्यापीठ हे विद्यार्थाच्या शैक्षणिक विकासासाठी सुरु करण्यात आलेले आहे. कोणत्या एका विचारसरणीच्या प्रचार प्रसारासाठी नाही, असे या संघटनांनी कुलगुरूंना सादर केलेल्या निवेदनातू म्हटले आहे. डॉ. हेडगेवार यांचा विद्यार्थाच्या शैक्षणिक विकासासाशी अथवा देशातील दलीत - आदिवासी, अल्पसंख्यांक समुदायाच्या कल्याणाशी कोणताही संबंध नाही. असे असतांना डॉ. हेडगेवारांच्या जीवनावरील नाटक विद्यापीठाच्या वतीने विद्यापीठाच्या परिसरात आयोजित करणे पुर्णतः अनुचित तर आहेच परंतु बहुसंख्येने असलेला दलीत - आदिवासी विद्यार्थीवर

त्यांचा विचार बळजबरीने थोपविण्याचा हा प्रकार आहे. याचा आम्ही तिव्र निषेध करत आहोत, असेही निवेदनात पुढे म्हटले आहे. सदर नाट्यप्रयोगाचा विरोध करणारया संघटनांनमध्ये अखिल भारतीय आदिवासी युवा विकास परिषदेचे कुणाल कावे, सुरज मडावी, बादल मडावी, रुपेश सलामे, खुशाल मरस्कोल्हे, आदिवासी एकता युवा समितीचे उमेश उईके, आदिवासी टायगर सेनेचे लीना कोकोडे, अमोल कुळमेथे, जंगो रायताड महिला संघटनेच्या आरती कोल्हे, विद्या दुगा, शारदा मडावी, वीर शहीद बाबूराव प्रबोधन समितीचे डॉ. वसंत कुलसंगे, कम्युनिष्ठ पार्टी ऑफ इंडियाचे देवराव चवळे, अखिल भारतीय रिपब्लीकन पक्षाचे हंसराज उंदिरवाडे, अन्य संघटना व पक्षाचा समावेश आहे.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648